



TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXXII

1935

ŠTEVILKA 1/2

REVIZIJA IN REVIZORJI

Revizija poslovnih knjig, institut angleških privilegiranih revizorjev (Chartered Accountants) ter nemških zaupniških družb (Treuhändgesellschaften) in naša zakonodaja

Referat na sestanku Združenja diplomiranih ekonomistov in komercialistov, krajevni odbor v Ljubljani

Revizija poslovnih knjig in zapiskov, ki se loči od običajne kontrole poslovanja v tem, da revizija ne spada k rednemu poslovanju trgovskih in industrijskih podjetij, temveč jo uporabljajo le ob takih izrednih primerih, kjer je potreba točnega vpogleda ne le v bilančni račun, temveč tudi v dejanski gospodarski položaj podjetja (n. pr. ob spremembi pravne oblike podjetja, v primerih fuzije, ob spremembah višine obratne glavnice, ob večjih kreditnih operacijah itd.), ozir. ima nalogo odkriti in odstraniti napake in motnje, ki so vzrok gospodarskega neuspeha posameznega podjetja.

Napake in motnje so lahko v trgovskem delu poslovanja (slaba uprava in vodstvo, nepravilne kalkulacije, poneverbe, slaba prodajna in nakupna organizacija in dr.) ali pa tudi v tehničnem procesu obratovanja (neugodna ozir. neprikladna lega podjetja, pomanjkljiva ali zastarela tehnična oprema, slabe surovine itd.) posameznih podjetij. Te napake in motnje so običajno skoro neopazljive, vendar zaradi številnosti večkrat usodepolne ter često tudi za lastno vodilno uradništvo — zaradi večje ali manjše prizadetosti — hoté ali nehoté neopazljive. Vse to zastira domačemu vodilnemu uradništvu stvaren vpogled v poslovanje in potrebno spoznanje nedostatkov, kar mu tudi onemogoča sestaviti potrebne predloge za odstranjenje motenj. Zato je za take operacije treba sposobnih, strokovno kvalificiranih in zanesljivih zunanjih oseb, ki se ne zanašajo le na poročila podrejenega in višjega uradništva, temveč sami temeljito preštudirajo ves trgovski in tehnični proces, za kar jim je potrebno temeljito poznanje trgovske tehnike (vse sisteme knjigovodstva in bilansiranja, trg. aritmetike, kalkulacij in dr.) in tehniškega procesa obratovanja, katere spretnosti so le redkokdaj združene v eni osebi.

V področje naše stroke spada le oni del poslovne revizije, ki se nanaša na trgovsko poslovanje, t. j. na denarni promet, knjigovodstvo in bilance, na inventariziranje, na odpise, na trgovsko kalkulacijo, notranjo in zunanjo organizacijo nakupa in prodaje, na posebno statistiko, sestavo delavnega ozir. gospodarskega načrta itd., kar zahteva posebne in temeljite strokovne izobrazbe in mnogo individualnega študija ter dela za vsako podjetje posebej. Shematičnega dela ta vrsta poslov ne sme poznati.

Pripominjam, da odstranitev posledic krize (padca konjunktura) ne spada v okvir tega razmotrivanja, ker se kriza ne nanaša le na posamezna podjetja, temveč na celo panogo, ozir. na večji del gospodarskega pridobitnega, bodisi privatnega ali pa javnega udejstvovanja.

Revizija poslovnih zapiskov in knjig, katere začetke in razvoj zasledujemo lahko že iz prvih početkov organiziranega sožitja ljudi, je doživela v avstrijski zakonodaji pomembnejši organiziran razvoj šele v drugi polovici preteklega stoletja, ko so se pri nas pokazali prvi pojavi akumulacije kapitala kot začetni sadovi liberalne ideologije. Iz prvih let tekočega stoletja imamo v avstrijskem delu bivše monarhije prve poizkuse stanovskega organiziranja poklicnih izvedencev ozir. revizorjev, ki pa niso našli pravega razumevanja in odziva pri takratnih gospodarskih krogih. Tudi državna uprava je bila takrat precej rezervirana napram takim stremljenjem ter se je omejevala le na površne, pomanjkljive in zastarele določbe na raznih področjih zasebnega prava, tako n. pr. v trgovskem zakonu iz l. 1862., v akcijskem regulativu iz l. 1899., v zakonu o družbi z omejenim jamstvom iz l. 1906., v zakonu in naredbi o pridobitnih in gospodarskih zadrugah iz l. 1903., ki so se praktično omejevale predvsem na nekaj formalnih točk kontrole in nadzorstva ozir. revizije (n. pr. obvezno vodenje knjig in sestavljanje bilanc, organizacija in delokrog nadzornih odborov raznih družb itd.). Slednji so se kasneje spremenili v večini le v dekorativen organ brez sledu strokovne izobrazbe, ki le odobrava poslovanje ravnateljstva in uprave. Redki kvalificirani člani nadzornih odborov, ki bi lahko uspešno vršili prevzete dolžnosti, so pa največkrat tako preobloženi z lastnimi posli, da svoje naloge ne morejo vršiti v takem obsegu, kakšnega zahtevajo potrebe in predpisi zakona. Vse to je onemogočalo razvoj institucije poklicnih in kvalificiranih revizorjev.

Taki nekvalificirani revizorji, oziroma nadzorniki vedo iz področja knjigovodstva običajno le to, da morata pri bilanci številčno soglašati obe strani bilančnega računa. Le redkokdaj primerjajo taki revizorji bilanco z računom izgube in dobička, oziroma s stvarno vrednostjo inventarja, še redkeje pa primerjajo posamezne postavke z odgovarjajočimi vsotami v glavnih knjigah ali pa celo s prilogami, na podlagi katerih so se vknjižbe izvršile. Če sta obe strani bilančnega računa soglašale, je bila »revizija« končana in zrela za podpis.

Današnja naša revizija, ki se največkrat omejuje kvečjemu na formalno stran, skoro dosledno zanemara materialno stran revizije, ki je danes glavna in najvažnejša njena karakteristika.

Posledice take prakse (veliki gospodarski in bančni polomi ter sledeče splošno nezaupanje) niso izostale ter so glasno zahtevale kvalificiranih revizorjev s temeljito splošno, trgovsko, narodno-gospodarsko in pravno izobrazbo. Vendar se vkljub konkretnim predlogom in praktičnim poizkusom ni mogel udomaćiti angleški sistem privilegiranih revizorjev, niti niso s primernimi zakoni uredili vprašanj, ki so v neločljivi zvezi z omenjeno institucijo (n. pr. izobrazba in kvalifikacija revizorjev, delokrog, pravice in dolžnosti itd.); to nezdravo stanje je prekinila svetovna vojna.

Tej vojni sledeča konjunktura pri nas ni posebno pogodovala instituciji stalnih kvalificiranih revizorjev, vendar so številni tuji, kakor tudi — za nas predvsem važni — domači finančni škandali vedno nujnejše zahtevali primerne odpomoči, katere pa zaradi takratnega gospodarskega in političnega vrveža le ni bilo najti.

Šele sledeča doba krize je zopet močneje poudarila potrebo po pogostejših revizijah in sanacijah, ki so se omejevale običajno le na nestrokovnjaško »revizijo«, ki je kulminirala žal največkrat le na skrajno krivičnih in nesocialnih redukcijah mezd in plač nižjega uradništva in na besedičenju o potrebi »reorganizacije« in racionalizacije za zmanjšanje produkcijskih stroškov, katere vire so našli taki »revizorji« običajno že ob prvem sprehodu skozi podjetje, takemu znanju in spretnosti so se naročniki revizije silno čudili in hvalili veliko sposobnost »revizorja«. »Revizija« je običajno hitro končala delo, prejela največkrat nezasluzeno nagrado, hibe so pa ostale neodkrita in nepopravljene, zato posledice tudi niso izostale. Rezultati takih sanacij in revizij so danes dobro znani.

Na žalost ter na škodo podjetja so ob takih prilikah »revizorji« le preveč podcenjevali potrebo, oziroma delo izobraženega strokovnjaka na področju trgovskega poslovanja, katerega znanje naj bi zamenjale življenske izkušnje in zdrav razum. Taki revizorji in njihovi delodajalci so namreč pozabili na to, da znanja in izkušenj strokovno izobraženega revizorja danes nikakor ni mogoče mimogrede prisvojiti, ker na ta način ni mogoče pridobiti prav nobenega temeljitega znanja. Razen tega se je pa gospodarsko poslovanje zaradi nastalih razmer in nepričakovanega razvoja tako kompliciralo, da ni mogoče več izhajati le z empirično pridobljenim znanjem, temveč je neobhodno potreben strokoven znanstveni študij.

Predavanja in izpit iz teorije narodnega gospodarstva, gospodarske (agrarne, industrijske, prometne, trgovske in socialne) politike, finančne znanosti, sociologije, iz važnejših področij javnega in zasebnega prava, gospodarske geografije, politike, diplomacije in konzularne službe, trgovske tehnike (trgovskih, bančnih in borznih poslov) tehnologije, statistike, kodistike itd., itd. tvorijo temelje gospodarskih znanosti in trgovsko-tehničnih metod.

Poznavanje tržne situacije za pravočasen in ugoden nakup surovin, ocenjevanje in spoznavanje konjunktturnega valovanja, plodnonosno in varno plasiranje produkcijskih sredstev, kalkulacija in stroškov in cen, organizacija nakupa in prodaje, dobro premišljeno in pregledno organiziranje knjigovodstva itd. so pa sadovi teoretične visokošolske strokovne izobrazbe, katerih strokovno neizobražen človek danes prav gotovo ne more pokazati.

Temeljita in uspešna revizija vseh teh in drugih poslov spada torej vsekakor v področje strokovno naobraženega vestnega in zanesljivega revizorja, oziroma izvedenca.

Sploh bi morala sodobna trgovska uprava v vseh urejenih podjetjih tvoriti ono osrednjo točko, kjer bi se morale koncentrirati vse niti zunanje in notranje organizacije podjetja; cilj trgovske uprave bi moral vedno biti čim najugodnejše gospodarstvo z zaupnimi dobrinami in pravična razdelitev koristi gospodarskega procesa. Tehnična uprava, ki bi se morala omejevati le na notranje obratovanje, bi morala biti pa le pomožni in posvetovalni organ trgovske organizacije.

Neupoštevanje teh načel, katere so sprejele in redno uporabljajo že vse moderne države, je ugonobilo že veliko našega javnega in privatnega premoženja, kar nas vodi v vedno večjo gospodarsko ter s tem tudi politično odvisnost in v izkoriščanje po tujem kapitalu, čez katerega vemo toliko povedati, pri tem pa dosledno pozabljamo, da tiči baš v organizirani

strokovnjaški reviziji skrivnost trdoživosti in uspeha tujega kapitala. To stanje je v veliki meri zaslug naših nekvalificiranih »revizorjev«, ki največkrat ne poznajo niti temeljnih načel trgovske tehnike, socijalne politike in narodnega gospodarstva.

V kolikor niso taki primeri posledica današnjega gospodarskega in političnega nereda, omogočujejo take razmere predvsem nezadostna in največkrat tudi strokovno nezadovoljiva služba današnjih nadzornih in revizijskih organov s strani naše javne, pa tudi s strani naše zasebne nadzorne oblasti, ki s svojo pasivnostjo omogoča razne nepošteno spekulacije ter ne nudi zadostne zaščite za pošteno in redno upravo zaupanih produkcijskih sredstev.

Kaotične razmere na gospodarskem področju so zmedo le povečale, tako da je tudi pri nas že skrajna potreba, da se uredi institucija izvežbanih, vestnih in zanesljivih revizorjev, oziroma gospodarskih svetovalcev po vzorcu drugih modernih držav, ki nam nazorno kažejo uspehe vestne in zanesljive institucije poklicnih revizorjev.

Domovina moderne revizije in poklicnih privilegiranih knjigovodij, oziroma revizorjev (Chartered Accountants, ozir. Auditors), ki se bistveno razlikujejo od običajnih knjigovodij (Bookkeeper), je razen Italije Škotska, kjer so se pojavili poklicni revizorji poslovnih knjig že v 13. stoletju, institut modernih revizorjev pa datira iz 18. stoletja. Ta institucija se je zaradi kasnejšega razvoja velikih železniških in delniških družb, za katere je uvidevna zakonodaja redno predvidevala v številnih zakonih in naredbah (prof. A. Schmid jih navaja kar 44) izdatno in temeljito revizijo, hitro razvila na zavidljivo višino ter se hitro razširila na vse ostalo področje Anglije in Irske, angleške dominjone in kolonije, Zedinjene države Severne Amerike, Holandijo, Srednjo in Južno Ameriko itd., tako da je imela n. pr. Škotska l. 1922, na vsakih 6.500, ostala Angleška na 10.500, Avstralija na 4000, Italija pa na 13.000 prebivalcev po enega izvedenca, oziroma revizorja trgovskih poslovnih knjig.

Po tej statistiki bi lahko pri nas živelo najmanj tisoč takih izvedencev, kar bi nudilo diplomiranim absolventom naših trgovskih visokih šol in gospodarskih fakultet primerno eksistenco, na drugi strani bi pa ob primernem jamstvu za strokovno kvalifikacijo, vestnost in zanesljivost revizorjev ogromno koristili našemu privatnemu in javnemu gospodarstvu, ki silno trpi zaradi neurejenih razmer na tem področju. Na tem področju čaka našo bodočo zakonodajo obilica prav hvaležnega in donosnega dela, kar bi vsekakor ugodno vplivalo na naše gospodarske, socijalne in pa tudi politične razmere, ker je vrednost domačega denarja v inozemstvu kakor tudi doma v veliki meri odvisna od ugleda, spoštovanja in zanesljivosti domačega gospodarstva v inozemstvu. Od hitre in ugodne ureditve vprašanja zanesljive, neodvisne in strokovnjaške revizije je torej odvisno tudi omiljenje katastrofalnih posledic današnje gospodarske, socijalne in pa tudi politične krize.

V področje angleških privilegiranih revizorjev (Chartered Accountants) spada predvsem vodenje knjig in revizija knjigovodstev, sestavljanje in ocena bilanc, vodenje uprave in organizacije posameznih tvrdk ter raznih trgovskih družb, samouprav in javnih podjetij, zadrug, društev, korporacij in drugih vrst podjetij, uprava konkurznih mas, hiš, zapuščin, premoženj, sodelovanje in nasvetovanje pri raznih reorganizacijah in modernizacijah knjigovodstva, zastopanje delničarjev in članov pri raznih

asociacijah kapitala, pri likvidacijah ter izdajanju izvedeniških mnenj. Tako je postal Chartered Accountants po svojem značaju posla nepogrešljiv pomožni organ za odvetnike, notarje, sodišča in vso javno upravo. Njegovo področje je znatno širše od auditorjev. Auditorji (Auditor) so pa izvedenci, ki se pečajo večji del le z računsko revizijo poslovnih knjig zasebnih podjetij, pa tudi z revizijo knjig samouprav (Official-Auditors), ker smatrajo Angleži za samo ob sebi razumljivo, da kontrolirajo javna knjigovodstva posebni izvedenci, ki se ločijo od revizorjev za zasebno-pravna podjetja.

Periodične revizije raznih podjetij po strokovno izobraženih, vestnih in zanesljivih revizorjih so odkrile že mnogo napak, katerih bi neizvežbani revizorji gotovo ne našli. Nagrade, pred katerimi je največ strahu ravno v gospodarsko zaostalih državah ter pri konservativnih in oskorsrčnih podjetnikih, izdane v take svrhe, so obilno poplačane z doznanjem dejstvenega stanja podjetij ter s potrebnimi pravočasnimi in učinkovitimi ukrepi, ki večkrat onemogočajo hiranje ali celo gospodarski propad velikih podjetij ozir. velikih področij narodnega gospodarstva.

Izgube velikih gospodarskih polomov, ki so največkrat posledica nezadostne ozir. nezanesljive revizije, so že večkrat omajale vse gospodarstvo in celo političen red marsikatere države.

Iz navedenega vidimo, da je institut kvalificiranih, vestnih in zanesljivih revizorjev neprecenljivega pomena za vse narodno gospodarstvo.

Temeljite in redne revizije angleških privilegiranih revizorjev (Chartered Accountants) so pravi vir znane zanesljivosti in konkurenčne sposobnosti angleških trgovcev, katero dejstvo je zopet v veliki meri doprineslo do gospodarskega blagostanja in politične sile anglosaških držav.

Prve lokalne poklicne organizacije angleških revizorjev datirajo že od leta 1870., katerim je 11. maja 1880 sledil kraljevski patent, ki je združil lokalna mestna združenja poklicnih revizorjev za Angleško in Wales (Institute of Chartered Accountants in England and Wales), ki priznava članom posebne privilegije, vsebuje točne predpise o pravicah in dolžnostih članov (med katerimi je važna dolžnost največja objektivnost in molčečnost), o področju njihovega delovanja in organizacije, o upravi, o članih, pripravniki in izpiti (uvodnem, pripravnem in končnem izpitu), o disciplinski in sodni odgovornosti za primer zanemarjanja njihovih dolžnosti in dr.

Londonski institut ima sedem pododsekov (za sprejem, izpite, upravo, disciplinarne zadeve, knjižnico in publikacije, zakonodajo in splošne zadeve). Mimo tega prirejajo vsako leto redne sestanke za obravnavanje strokovnih vprašanj in potrebnih novih zakonskih predlogov. L. 1885. so osnovali centralno organizacijo revizorjev za ves angleški imperij (Society of Accountants and Auditors), ki izdaja redne številne publikacije (mesečnike, letopise, razne priročnike za izpite in dr.).

Slična institucija revizorjev obstoja tudi na Holandskem, katerih položaj pa menda ni reguliran s posebnimi zakoni, kakor angleških kolegov.

V Italiji, kjer so se zaradi takratnih gospodarskih razmer pojavile prve banke in prvi avtorji današnjega knjigovodstva, imamo ohranjene vesti prvih revizorjev že iz 13. stoletja. Tekom stoletij se je delokrog revizorjev z nekaterimi posebnimi zakoni izpopolnil in dvignil na današnjo višino.

V Franciji, Švici, Belgiji, Španiji, na Portugalskem, Danskem, Švedskem, Norveškem in na Balkanu položaj revizorjev ni urejen z javno-pravnimi normami, temveč obstojajo le zasebna udruženja revizorjev, ki pa nimajo takega pomena, kakor v anglosaških državah.

V Nemčiji zakonodaja in praksa nista sledila angleškemu vzorcu; revizorjem ni dovolila zaščite naziva ter prepustila izbiro revizorjev stanovskim zastopstvom, ki se niso vedno ozirala na strokovno izobrazbo, kar je znatno vplivalo na njihov stanovski ugled. Današnjega stanja ne poznam, pač pa se je koncem preteklega stoletja razvila posebna vrsta združenj poklicnih revizorjev v obliki delniške družbe ozir. družbe z omejeno zavezo (tzv. Treuhandgesellschaften, Treuhändler — t. j. Händler zur treuen Hand — zu treuen Händen übergeben — izročiti, zaupati, société fiduciaire, association d'experts comptables), k je v ozki zvezi z germansko (frankovsko) pravno zgodovino, kjer najdemo institucije »salmans-a«, ki se v langobardskem pravu pojavi kot zaupnik ter ima nalogo izročiti zapuščino umrlega opravičenim dedičem.

V zadnjem času se je pomen besede spremenil ter pomeni danes v nekaterih državah (v Nemčiji, Avstriji, Švici, Danski in dr.) delokrog angleškega Chartered Accountanta.

L. 1889. se osnuje v Nemčiji prva »Deutsche Treuhandgesellschaft A. G.«, ki je imela sledeče naloge:

1. prevzem poslov depozitarja,
2. uprava vrednostnih papirjev,
3. registriranje in prepis tujih in domačih delnic,
4. zastopanje interesov posestnikov domačih in tujih vrednostnih papirjev,
5. prevzem stalnih in perijodičnih revizij in sličnih poslov,
6. prevzem poslov izvrševalca oporok,
7. prevzem poslov fiskalnega agenta (izterjevalca) za tuje države, družbe in korporacije,
8. diskontiranje, nakup, prodaja menic in vrednostnih papirjev, nepremičnin, hipotek ter drugih pravic za lasten ali tuj račun.

Tej družbi so sledila druga slična podjetja.

V Avstriji so do l. 1906. obstojale le poklicne organizacije sodnih izvedencev, katere so predlagale sodiščem gospodarske poklicne zbornice. Od l. 1907. imamo tudi v Avstriji prve revizijske družbe (Treuhand-Revisions- und Vermögensverwaltungsgesellschaft).

V naši državi so se jeli javljati prve vesti kvalificiranih revizorjev in gospodarskih izvedencev, ki bi imeli pravico izdajati strokovna mnenja in zastopati stranke pred oblastmi, šele v zadnjih dveh letih, ko so nastale razmere v našem gospodarstvu imperativno zahtevale neodločljive primerne in izdatne odpomoči na tem področju, ki bi edino mogla prispevati k restavraciji prepotrebne zaupanja, ki je osnova vsega gospodarstva. Neosnovan predsodek, da revizije diskreditirajo podjetje, spada pri razsodnih ljudeh tudi pri nas že v zgodovino, kar je v veliki meri zasluga uspešnega dela poklicnih in kvalificiranih revizorjev modernih držav.

Osrednji odbor našega Udruženja diplomiranih ekonomistov in komercialistov se je že večkrat pečal s tem vprašanjem ter zahteval, da se ta vrsta povsem neodvisnega, zato tudi zanesljivega poklica rezervira (slično novejši zakonodaji Finske in Švedske) izključno le za diplomirane absolvente trgovskih visokih šol in fakultet, ker združuje njihov strokovni

visokošolski študij poleg drugih znanosti, potrebno in temeljito poznavanje trgovske tehnike, narodnega gospodarstva, socialne politike ter potrebnih zakonov. Tej zahtevi se javnost ne sme čuditi, temveč je treba rešiti to vprašanje z razumevanjem in pravičnim gledanjem, ker vključuje zahtevo za opravičeno življensko eksistenco mnogih mladih visokošolsko izobraženih ljudi, ki opravičeno zahtevajo, da se jim v svobodnem poklicu omogoči primerna eksistenca in sodelovanjem na področju našega privatnega in s tem tudi vsega narodnega gospodarstva. Ta zahteva je tako opravičena, da je ni treba posebej opravičevati. To zahteva tudi važnost narodnega gospodarstva ter nujna potreba varnosti in okrepitve zaupanja in poslovne morale. Na tem področju bi mogli diplomirani ekonomisti in komercijalisti mnogo doprinesti h konsolidaciji razmer v našem gospodarskem življenju.

Komisija za unifikacijo trgovskega zakona je imela ob sestavi predlogov namen akceptirati nemški sistem zaupniških družb ter ni predvidevala svobodnega poklica gospodarskih svetovalcev, zato bi bilo potrebno, da se pravočasno preskrbi za potrebno izpremembo teh določil, katerih cilj bi morala biti angleška zakonodaja. Vsekakor je pa zahtevati strokovno visokošolsko izobrazbo in nekakšno autorizacijo vsaj enega izmed članov vsakega nadzornega odbora, ki bi moral redno in sistematično pregledovati trgovsko poslovanje podjetij. Bilančnih računov brez njegovega podpisa nadzorna oblast ne bi smela odobravati. Mimo tega bi bilo treba gledati na izpremembo nekaterih določb specialnih zakonov (zakona o obrestih, zakona o neposrednih davkih itd.), kar bi pa moralo biti predmet posebnega članka.

Mislim, da bi bili na takojšnji ureditvi tega vprašanja zainteresirani predvsem delničarji, družabniki raznih podjetij in vlagalci prihrankov, posredno pa vse naše zasebno in javno gospodarstvo in državna uprava.

Na ta način bi se tudi v inozemstvu dvignil kredit in ugled našega denarja in gospodarstva na dostojnejšo višino, katerega ugodne posledice bi se kmalu poznale v vsem našem javnem in zasebnem gospodarstvu.

Lojze Pipp

DONESKI K PRISELITVENEMU PROBLEMU LJUBLJANSKEGA TRGOVSTVA

Ko je bil prvi del te razprave že dotiskan,¹ se je nabralo med tem glede doselitve trgovcev iz jugoslovanskega ozemlja toliko novega gradiva, da ni mogoče odpraviti ga s pripombo pod črto v okviru II. dela razprave, ki se tiče doselitve iz tujih dežel.

Zato podamo to gradivo v pričujočem kot bistveni

DODATEK K PRVEMU DELU:

I.

DOSELITEV IZ SLOVENSKEGA OZEMLJA

1. Ljubljanski predkraj

Glince: Jožef Tribuč, r. 1880, lastnik gospodarske pisarne in posredovalnice in podjetje za izdelovanje betonskih predmetov, Glince, Tržaška cesta 6 (po ojetu bil pristojen v Škofjo Loko).

¹ Glej Trgovski Tovariš 1934, št. 10, stran 206—216.

Selo, občina Moste: Ana Žibert, por. Čepon, r. 1876, trgovka s čevlji, Prešernova ulica 36—38, od 1926 tudi z modnim blagom in perilom, Kongresni trg 15.

Spodnja Šiška: Ivan Zakotnik, r. 1872, mestni tesarski mojster, Dunajska cesta 46 in Kobaridska ulica 45.

Vič: Valentin Golob, r. 1869, pristojen na Vrhniko, trgovec z železnino, Mestni trg 10; Ana Škerlj, por. Svetina, r. 1890, trgovka s špecerijskim blagom, Kongresni trg 3.

2. Ljubljanska okolica

Babna gora pri Polhovem gradu: Jurij Ravnahrib, r. 1813, trgovec z usnjem in čevlji, Slonova ulica 6 (= Prešernova ulica 38).

Blatna Brezovica: Janez Žvokelj, r. 1805, trgovec z žitom, Kapucinsko predmestje 68 (= Gosposvetska cesta 16).

Brest (občina Tomišelj): Matevž Krašovic (Kraschowitz),² r. 1791, kramar, pozneje trgovec z galanterijskim blagom, »Pri pisemskem golobu« (Zur Brieftaube), Mestni trg 240 (20); Franc Erjavec, r. 1890, čevljar in trgovec s čevlji, Stari trg 13.

Brezovica: Andrej Sever, r. 1843, trgovec z usnjem, Stari trg 30.

Crnuče: Terezija Oblak, r. 1822, kramarica, Slonova ulica 6 (= Prešernova ulica 38); Franja Snoj, r. 1877 na Rudniku pri Ljubljani, trgovka s čevlji, Prešernova ulica 30—32.

Dol: Franc Eber, r. 1834 v Zg. Domžalah, vrtnar, Zg. Šiška 66; njegov sin Eligij Eber, r. 1892 v Ljubljani, trgovec s kozuhovino in krznar, Kongresni trg 7; Marija Nessmann, por. Kreutzer, r. 1841, imetnica branjarije, Gosposvetska cesta 8; Antonija Verbajš, r. 1892, trgovka z električnimi predmeti in svetili, Gosposvetska cesta 10.

Dolsko: Jožef Račič, r. 1816, trgovec in špediter, Dunajska cesta 85 (= Tyrševa cesta 29) in Predilna (= Pražakova) ulica 4; Jakob Hribar, r. 1817, umetni in trgovski vrtnar, Krakovski nasip 16; njegov sin Dragotin Hribar, r. 1862 v Ljubljani, tvorničar in trgovec s pletenino Tržaška cesta 57, od 1899: Zaloška cesta 14; tvorničar in trgovec s kandi Gradišče 7 in 9; tiskar in založnik Dunajska cesta 13; trgovec s papirjem in pisalnim potrebščinami Šelenburgova ulica 4.

Gameljne: Andrej Bugar, r. 1807, kramar, Slonova ulica 4 (= Prešernova ulica 42); Jakob Maček, r. 1828, strojni kurjač; sin Filip Maček, r. 1875 v Ljubljani, voditelj knjigoveznice I. Bonač, Knafljeva ulica 2; sin Jožef Maček, r. 1877 v Ljubljani, trgovec s konfekcijo, Aleksandrova cesta 3, potem 12; Marija Nahtigal, r. 1844, kramarica, Mestni trg 12.

Gubnišče (občina Šmarje): Franc Kraškovič, r. 1869, trg. z obleko in galanterijskim blagom, Sv. Jakoba nabrežje 33, potem Stari trg 22.

Horjul: Jakob Filip Fajdiga, r. 1851, mizar in trgovec s pohištvom, Slonova ulica 15 (= Prešernova ulica 50) in Sv. Petra cesta 17.

Hrušica pri Dobrunjah: Anton Korbar, r. 1872, trgovec s špecerijskim blagom, Vodnikov trg 2, potem Breg 20.

² S tem dopolnujemo podatke v Trgovskem Tovarišu 1934, št. 10, str. 208, kjer je kot rojstni kraj Matevža Krašovca omenjena Vrhnika.

Ig: Jožef Platner, r. 1864, lastnik trg. agenture, Dunajska cesta 33, potem Šubičeva ulica 3; Peter Matelič, r. 1866, anončno podjetje in realitetna pisarna, Škofja ulica 10, potem Kongresni trg 3.

Lubgojna: Franc Terček, r. 1843, trg. z železnino, Vodnikov trg 5.

Medno: Lovro Češnovar, r. 1848, trg. z mešanim blagom in gostilničar, Kolodvorska ulica 33.

Polhovgradec (Pristava): Anton Rihar, r. 1853, trg. z usnjem, Gosposvetska cesta 14.

Selo pri Rudniku: Ivan Miklave, r. 1864, trg. z mešanim blagom, Stari trg 13.

Sneberje: Ivan Rode, r. 1863, trg. z lesom, Pokopališka ulica 4.

Stara Vrhnika: Ivan Ogrin, r. 1875, stavbenik, Gruberjevo nabrežje 8.

Šmartno pod Šmarno goro: Jožef Snoj, r. 1882, trg. z modnim blagom, Prešernova ulica 3.

Št. Vid nad Ljubljano: Polona Štrukelj, 1841, kramarica, Slonova ulica 10 (= Prešernova ulica 30); Valentin Šušteršič, r. 1858, trg. z moško obleko, Stari trg 2; Herman Češnovar, r. 1874 v Kitzbühl na Tirolskem, trg. z deželnimi pridelki in gostilničar, Dolenjska cesta 3.

Utik (Straskavas) pri Dobrovi: Pavel Velkavrh, r. 1851, moker, Florijanska ulica 14, potem Stari trg 26, nazadnje Rimska cesta 3.

Vižmarje: Anton Merhar, r. 1891, trg. s pletarskimi in košarskimi izdelki, Sv. Petra cesta 22.

Vrhnika: Marko Lavrenčič, r. 1787, trg. z žitom, Kapucinsko predmestje 30 (= Kongresni trg 12); Valentin Golob, r. 1869 na Viču, trg. z železnino, Mestni trg 10; Anton Šušteršič, r. 1872, trg. s papirjem in pisalnimi potrebščinami, Šelenburgova ulica 1.

Zalog: Ljudevit Stricelj, r. 1851, trg. s kurivom in prevoznik, Sv. Petra cesta 35.

Zavratec: Valentin Smrekar, r. 1799, gostilničar, Poljansko predmestje 4 (= Krekov trg 13); njegov sin Janez Smrekar, r. 1823 v Ljubljani, trg. s špecerijskim blagom istotam.

Želimlje: Alojzij Ščurk, r. 1888, trg. z delikatesami, Tyrševa cesta 12.

Žlebe: Franc Erjavec, r. 1888, trg. z železnino, Wolfova ul. 12.

3. Gorenjska

Bohinjska Bistrica: Jožef Rozman, r. 1883, reklamni podjetnik in lastnik posredovalne pisarne, Miklošičeva cesta 15; Anton Ravhekar, r. 1888, trg. z barvami in laki, Pred Škofijo 20.

Breznica pod Stolom: Miroslav Zupan, r. 1899, stavbenik, Gosposvetska cesta 10 in Vošnjakova ulica 5.

Brniki pri Cerkljah: Slavko Hočevar, r. 1897, lekarnar, Celovška cesta 34.

Brod v Bohinju: Stefan Mencinger, r. 1881, trg. s špecerijskim blagom, Šmartinska cesta 10.

Bukovica v Selški dolini: Ivana Fojkar, r. 1870, kramarica, Dolenjska cesta 21.

Hočavljje (Poljanska dolina): Lovro Demšar, r. 1888, trg. z galanterijskim in modnim blagom, Sv. Petra cesta 2.

Kamnik: Ivan Adamič, r. 1850, vrvar in trg. z vrvarskimi izdelki, Sv. Petra cesta 31; Alojzij Kališ, r. 1853, imetnik anončne pisarne in posredovalec za službe, Jurčičev trg 3; Ivan Samec, r. 1866, trg. z galanterijskim blagom, Mestni trg 21 (naslednik Vasa Petričiča); Jožef Pollak, r. 1870, trg. z usnjem, Sv. Petra cesta 7; Anton Kadivoc, r. 1880, trg. z manufakturnim blagom, Sv. Petra nasip 1 (lastnik in naslednik tvrdke Rosman in Tschurn); Avgust Volk, r. 1883, pristojen v Tunjice, veletrgovec z moko, žitom in poljskimi pridelki, Rešljeva cesta 24.

Kranj: Avgust Erzín, r. 1818, sprva magistratni uradnik, potem trg. s kurivom, Poljanska cesta; sin Jožef Erzín, r. 1886 v Ljubljani, agentura in komisija, Zrinjskega cesta 8; Ivan Auerhammer, r. 1885, pristojen v Sevnico, sprva trg. z mešanim blagom, Kolodvorska ulica 26, Šelenburgova ulica 6, Vidovdanska cesta 3 in Ambrožev trg 9, potem trg. s kolesi, avtomobilskimi potrebščinami in športnim blagom, Miklošičeva cesta 28; Adalbert Pučnik, r. 1888, trg. s konfekcijo, Šelenburgova ulica 1.

Kranjska gora: Jera Polc, r. 1787, kramarica, Št. Petersko predmestje 132 (= Kolodvorska ulica 15).

Martinjvrh nad Železniki: Urban Zupanc, r. 1853, trg. in bančni družabnik, Križevniška ulica 6.

Mošnje: Rudolf Rozman, r. 1889, lastnik anončne in posredovalne pisarne »Aloma Compani«, Aleksandrova cesta 2.

Nevlje: Alojzij Sušnik, r. 1872, trg. z mešanim blagom, železnino in vinom, Zaloška cesta 15.

Njegastern pri Moravčah: Franja Šlibar, por. Slovnik, roj. 1891, trgovka z obleko, Stari trg 2.

Pešata: Franc Baraga, r. 1856, sobni slikar; sin Ludvik Baraga, r. 1893 v Ljubljani, trg. s pisalnimi in šivalnimi stroji, registriranimi blagajnam, Šelenburgova ulica 6, potem Tyrševa cesta 3.

Podgorje pri Kamniku: Ana Tavčar, por. Rot, r. 1899 (pristojna v Škofjo Loko), trgovka s kožuhovino, Kongresni trg 7, potem Mestni trg 5.

Prevoje: Franc Železnik, r. 1870, agentura in komisija, Tavčarjeva ulica 6; Franc Ravnikar, r. 1873, lastnik parne žage in trg. z lesom, Linhartova cesta 25; Franc Iglič, r. 1882 v Ljubljani, trg. s papirjem in galanterijskim blagom, Mestni trg 11.

Selca: Gregor Podreka, r. 1859, trg. z drobnim blagom, Sv. Jakoba trg 8; Franc Heinrihar, r. 1862, veletrgovec z lesom, Gosposvetska cesta 13.

Senično (občina Križe pri Trziču): Ivan Kunčič, r. 1863, trg. s kurivom, prevoznik in izdelovalec sodavice, Sv. Petra cesta 49.

Stara Loka: Matevž Bernik, r. 1862, trg. z mešanim blagom in košarskimi izdelki, Florjanska ulica 1.

Stražišče: Franc Hafner, r. 1851, kramar s špecerijskim blagom, Mestni trg 10, potem 12.

Trboje: Marija (Majda) Tičar, r. 1888, trg. s papirjem in pisalnimi potrebščinami, Sv. Petra cesta 25 in Šelenburgova ulica 1.

Trojane: Rozalija Novak, por. Sever, r. 1882, trg. s papirjem, pisalnimi in kadilskimi potrebščinami, Šelenburgova ulica 1.

Tržič: Adolf Pollak, r. 1831, trg. z usnjem, Špitalska ulica 270 (11) in Sv. Petra cesta 140 (9); Pavel Mally, r. 1839, strojar in trg. z usnjem, Sv. Jakoba trg 144 (6).

Vrhnje pri Radovljici: Ivan Avsenek, r. 1884, trg., Bleiweisova cesta 23.

Zapoge: Andrej Bohinc, r. 1869, lekarnar, Rimska cesta 31.

Zg. Domžale: Anton Pauli, r. 1893, trg. z moko, Sv. Petra cesta 38.

Zg. Tuštanj (Moravče): Matej Orehek, r. 1869, trg. z galanterijskim blagom in čevlji, Kolodvorska ulica 30 (26).

4. Dolenjska

Brezje (občina Sv. Križ pri Kostanjevici): Peter Stepič, r. 1866, trg. z vinom, Sp. Šiška, Tržna ulica 6.

Dolenja vas pri Ribnici: Peter Kozina, r. 1876, tvorničar in veletrgovec s čevlji (tvrdka Peko), Breg 20; prodajalne: Aleksandrova cesta 1 in Miklošičeva cesta 14.

Draga pri Beli cerkvi: Alojzij Zajc, r. 1859, trg. z vinom, Spodnja Šiška 257.

Gaj (občina Št. Janž): Ignacij Repše, r. 1883, trg. s pohištvom in tvorničar, Dvorski trg 1.

Gorica pri Leskovcu: Jožef Urbanič, r. 1882, trg. s semeni, Miklošičeva cesta 8.

Gradac: Jakob Škerbinc, r. 1830, kramar, Slonova ulica 17 (= Prešernova ulica 14); Fran Novak, r. 1892, trg. z manufakturnim blagom, Kongresni trg 15.

Hrast pri Črnomlju: Ilija Predovič, r. 1853, trg. z vinom in živino, Poljanski trg 5 (= Ambrožev trg).

Hum (občina Št. Janž): Anton Šinkovec, r. 1899, trg. s čevlji, Pod Trančo 1.

Kandija pri Novem mestu: Jožef Medved, r. 1858, trg. z manufakturnim blagom, Tavčarjeva ulica 7.

Kočevje: Jožef Kolmann, r. 1843 v Krapfenfeldu, špediter, Kapucinsko predmestje 73 (= Tyrševa cesta 17).

Kostanjevica: Jožef Kalin, r. 1813, žitni trgovec, Kapucinsko predmestje 2 (= Dunajska cesta 16); Rudolf Ramor, r. 1883, lekarnar, Miklošičeva cesta 20.

Krško: Henrik Starkel, r. 1864, trg. z mešanim blagom, Stari trg 30/32.

Leskovec pri Krškem: Anton Koritnik, r. 1875, trg. z manufakturnim blagom, Frančiškanska ulica 4 (tvrdka Hedžet in Koritnik).

Loški Potok: Jurij Vesel, r. 1819, kramar, Poljanska cesta št. 40; vdova Marija Vesel, kramarica, Slonova ulica 14 (= Prešernova ulica 20).

Mačkovec (občina Št. Peter pri Novem mestu): Jakob Hrovat, r. 1888, trg. z lanenim oljem in laki, Vegova ulica 6.

Metlika: Franc Kambič, r. 1872, trg. z deželnimi pridelki, Poljanska cesta 18; Franc Hrehorič, r. 1877, trg. z manufakturnim blagom, Dunajska (Tyrševa) cesta 28.

Nagoričane pri Slivnici: Katarina Travnik, por. Ahlin, r. 1857, trg. z mešanim blagom, Stari trg 15.

Mokronog: Jožef Šetina, r. 1808, trg. z lesom, Poljansko predmestje 35 (= Poljanska cesta 49); Peter Strel, r. 1841, branjevec, Stari trg 12.

Novo mesto: Karl Januš, r. 1869, zlatar, Rožna ulica 21; Anton Rosman, r. 1870, trg. z manufakturnim blagom na debelo (tvrdba Rosman in Tschurn), Sv. Petra nasip 1.

Oberwetzzenbach (občina Kočevska Reka): Franc Stampfl, r. 1850, trg. z izdelki hišne obrtnije, obenem komisija in agentura za špecerijsko blago, Gledališka stolba 3, potem Šelenburgova ulica 4.

Pance pri Šmarju: Frančiška Zupančič, por. Brajer, r. 1860, trg. s špecerijskim blagom, Šmartinska cesta 16.

Polica pri Litiji: Ivan Jančar, r. 1881, trg. z barvami in laki, Miklošičeva cesta 4.

Poljane pri Kresnicah: Alojzij Planinšek, r. 1890, trg. s špecerijskim blagom, Florjanska ulica 1.

Ponikve pri Vidmu (okraj Kočevje): Ivana Praznik, r. 1865, trg. s papirjem in pisalnimi potrebščinami, Stari trg 24, od 1927: Erjavčeva cesta 2.

Seda pri Grosupljem: Anton Boc, r. 1864, lastnik kemične čistilnice in pralnice, Šelenburgova ulica 1, potem Šelenburgova ulica 6.

Skemljevec pri Dragi: Ivan Popovič, r. 1873, trg. z živino, Cesta v Mestni log 15.

Slivna pri Vačah: Anton Ustar, r. 1887, lekarnar, Sv. Petra cesta 78, sedaj Šelenburgova ulica 7.

Stična: Josipina Čermak, por. Muc, r. 1882, trgovka s špec. blagom, Vodnikov trg 2 (»Koloniale«).

Škocijan pri Šmarjeti: Jurij Marenče, r. 1874, trg. s špec. blagom in deželnimi pridelki, Dolenjska cesta 6.

Šmarje pri Št. Jerneju: Alojzij Zalokar, r. 1888, trg. s čevljar-skimi potrebščinami, Mestni trg 19.

Št. Jernej: Anton Miklavčič, r. 1812, trg. z divjačino, Pred Škofijo 312 (20).

Št. Vid pri Stični: Janez Novak, r. 1820, kramar, Slonova ul. 14 (= Prešernova ulica 20); Antonija Štrubelj, r. 1867, kramarica, Stari trg 3.

Unajnjarje (Litija): Anton Slivar, r. 1820, kramar, Sv. Petra c. 9.

Velike Lašče: Maks Černak, r. 1844, pristojen v Dobrovo, trg. s špec. blagom, Šolski drevored (Nabrežje 20. septembra) 4.

Višnja gora: Ignacij Urbančič, r. 1795, trg. z galanterijskim blagom, Mestni trg 7; Uršula Turk, r. 1850, kramarica, Slonova ulica 8 (= Prešernova ulica 34).

Volčkova vas pri Št. Jerneju: Ana Lešnjak, por. Gorec, r. 1853, trgovka s kolesi, Vegova ulica 6, potem Dunajska cesta 18 (Tyrševa cesta 16); sin Josip Gorec, r. 1893 v Lj., trg. s kolesi in športnimi predmeti, Tyrševa cesta 1.

Zagorje o. S.: Terezija Prosenc, por. Marinko, r. 1877, trgovka s špec. blagom, Prisojna ulica 7.

Žužemberk: Ivan Podboj, r. 1871, trg. z mešanim blagom, Sv. Petra cesta 101.

5. Notranjska

Dolge poljane pri Budanjah (Vipavska dolina): Kristijan Čermelj, r. 1889, trg. z alkoholnimi pijačami, Gosposvetska cesta 13, sedaj Dvořakova ulica 12.

Ivanje selo pri Rakeku: Andrej Čekada, r. 1887, trgovec z usnjem, Sv. Petra cesta 16 in Prešernova ulica 16.

Koritnice pri Knežaku: Jakob Delost, r. 1816, trg. s spec. blagom, Florjanska ulica 94 (36), potem Stari trg 5.

Logatec (Spodnji): Nikolaj Brus, r. 1809, trg. z lesom, Kapucin. predmestje 73 (= Dunajska cesta 17).

Planina pri Rakeku: Slavko (Alojzij) Kolar, r. 1888, trg. s svetili in elektr. predmeti, Tyrševa cesta 22.

Postojna: Leopold Pirkner, trg. z gal. blagom, Špitalska ul. 11; Anton Zagorjan, r. 1859, knjigar in trg. s papirjem, Kongresni trg 7; Alojzij Lilleg, r. 1862, trg. s spec. blagom, Jurčičev trg 1, potem veletržec s sladkorjem, Tyrševa cesta 1; Engelbert Skušek, r. 1882, trg. z modnim blagom, Mestni trg 20; Oskar Žužek, r. 1888, trg. z avtomobili in kolesi, Tavčarjeva ulica 11.

Ravne pri Blokah: Jurij Turk, r. 1818, platnar in sitar, Slonova ulica 13 (= Prešernova ulica 22); naslednica vdova Alojzija Turk in sin Anton Turk, r. 1856 v Lj., pozneje knjigovez, mali knjigar in založnik, Dunajska cesta 61 (= Tyrševa cesta 5).

Senožee: Jožef Jelačin, r. 1876, trg. z meš. blagom, Florjanska ulica 27; Franc Kuralt, r. 1885, lekarnar, Gosposvetska cesta 10.

Sembije pri Il. Bistrici: Jožef Dogan, r. 1805, trg. z lesom, Št. Petersko predmestje 155.

Št. Vid pri Vipavi: Filip Bizjak, r. 1886, krznar in trg. s kožuhovino, Gosposvetska 13 (Kolizej), potem Šelenburgova ulica 6, slednjič Kongresni trg 8.

Trnovo pri Ilirski Bistrici: Ivan Dovgan, r. 1839, mizar in trg. s pohištvo, Gradišče 41, potem Dunajska cesta 73 (17); naslednica hči Serafina, por. Posch, r. 1872 v Ljubljani.

Unec pri Rakeku: Ivan Kraker, lastnik potovalne pisarne, Gosposvetska cesta 1, potem Kolodvorska ulica 35, pozneje 41.

Veliki Otok pri Postojni: Luka Vilhar, r. 1862, urar in zlatar, Vodnikova (= Kopitarjeva) ulica 4.

Vipava: Gizela Flux, r. 1866, posredovalka za službe, Breg 6, potem Gosposka ulica 4; Franc Batjel, r. 1875, trg. s kolesi, šivalnimi stroji in otroškimi vozički (trrdka »Tribuna«), Karlovska cesta 4.

Zagorje pri Št. Petru na Krasu: Maks Domicelj, r. 1873, trg. z mešanim blagom, Rimska cesta 8, potem (pod trrdko Lavrenčič & Domicelj) Dunajska cesta 26 (Tyrševa cesta 30).

Zapuže pri Postojni: Matko Curk, r. 1885, stavbenik, Mirje 11.

6. Goriško-Gradiščanska in Primorje

Batuje pri Črničah (Vipavska dolina): Franc Slamič, r. 1886, trg. z delikatesami in izvoznikar mesnih konzerv, Gosposvetska cesta 6.

Bovec: Jožef Kaus, r. 1782, trg. z manufakturnim blagom, Pod Trančo 234 (2); Andrej Domenig, r. 1846, trg. z manufakturnim blagom, Stari trg 14 (1).

Gorica: Ferdinand Dragatin, r. 1850 v Celovcu, trg. s klavirji, Florjanska ulica 38.

Gradiška: Štefan Francot, r. 1853, kramar s špecerijskim blagom, Kravja dolina 88 (vokal Vidovdanske ceste in Vrhovčeve ulice); Rudolf Saksida, r. 1888, gradbeni podjetnik, Poljanska cesta 91.

Matulje pri Kastvu: Eduard Schmarda, r. 1841, pristojen v Trst, lastnik potovalne pisarne, Gosposvetska cesta 1.

Rihenberk: Karl Pečenko, r. 1874, trg. z usnjem, Sv. Petra cesta 32.

Rog pri Ročinju: Franc Kos, r. 1866, trg. s pletilnimi stroji in pletenino, Židovska ulica 5.

Trst: Janez Nep. Kham, r. 1806, trg. s špecerijskim blagom, Vodna ulica 3 (= Kopitarjeva ulica 2), od 1857 Turjaški trg 171 (7); Alojzija Mozetič, por. Vivod, r. 1876, trg. z modnim blagom in žensko konfekcijo, Stari trg 11; Ing. Adolf Dukič, r. 1888, stavbenik, Bohoričeva ulica (po očetu Francu Dukiču, dvornem svetniku, doma iz Rubešev v Kastavščini).

Vojščica: Ferdinand Pipan, r. 1884, uvozna trgovina kemikalij in rudninskih olj, Resljeva cesta 2.

7. Slovenska Štajerska

Bizeljsko: Anton Putrich, r. 1847, trg. z vinom, galanterijskim blagom in gostilničar, Kolodvorska ulica 39; Miloš Karničnik, r. 1892, trg. z modnim blagom in perilom, Stari trg 8.

Bračna vas pri Bizeljskem: Ivan Premelč, r. 1879, trg. z manufakturnim blagom, Dalmatinova ulica 15.

Brežice: Karl Božič, r. 1820, trg. z galanterijskim blagom, Mestni trg 11.

Budina (občina Brstje) pri Ptuj: Simon Weisbacher, r. 1882, mestni tesarski mojster, Dunajska cesta 66.

Fala nad Mariborom: Jurij Scribe, r. 1801, trg. z manufakturnim blagom, Mestni trg 239 (19), član reprezentance ljubljanskega trgovstva (1836—1844); Karl Grill, r. 1817, kramar z galanterijskim blagom, Kapucinsko predmestje 18 (= Marijin trg 8).

Kebed (Padežki vrh pri Celju): Srečko Potnik, r. 1874, izdelovalec sodavice in sadnih sokov, Gradišče 7, nato Slomškova ulica, slednjič Metelkova ulica 23.

Knezdol pri Trbovljah: Dominik Čebin, r. 1896, trg. s kurivom, Wolfova ulica 1.

Konjice (Slovenske) Miloš Hribernik, r. 1893, do l. 1918. trgovec z manufakturnim blagom na debelo v Tavčarjevi ulici 6, potem tekstilni industrijalec.

Kot pri Sevnici: Jožef Zalta, r. 1872, trg. z železnino, Dunajska cesta 11 (tvrdba Zalta in Žilič), potem sam Dunajska cesta 9.

Lahonci pri Ptuj: Ivan Slokan, r. 1892, gradbeni podjetnik, Študentovska ulica 7.

Pirašica pri Celju: Pavla Videmšek, r. 1891 v Pernovem, trgovka z drobnim blagom, Sv. Petra cesta 21.

Pišee: Maks Veršec, r. 1854, bankir, Stritarjeva ulica 7.

Planinska vas (Brežice): Melhijor Ravtar, r. 1881, trg. z delikatesami, Jurčičev trg 3, potem Stari trg 19.

Podčetrtek: Bogomir Motoh, r. 1899, trg. s špecerijskim blagom, Vodnikov trg 5.

Polule (občina Celjska okolica): Danijel Zupanc, r. 1872, urar in zlatar, Wolfova ulica 12.

Ponikve: Eduard Kristan, r. 1887, agentura z žitom, Tržaška cesta 16.

Prelazko (občina Imeno pri Brežicah): Anton Žlender, roj. 1886, trg. z manufakturnim blagom, Mestni trg 22.

Ptuj: Lovrenc Viljem Gottsmuth (Kocmut), r. 1798, trg. s špecerijskim blagom, Kresija 171 (= Šolski drevored 1), pozneje Sv. Jakoba trg 145 (6); Jakob Friedrich, r. 1802, trg. z manufakturnim blagom, Mestni trg 10.

Rajhenburg: Anton Velušek (Welluscheg), r. 1830, kramar, Kapucinsko predmestje 37 (= Kongresni trg 3, odnosno Wolfova ulica 14), pozneje trgovec v Aleksandriji (Egipt).

Sela pri Dobovi: Jožef Petelinec, r. 1886, trg. s šivalnimi stroji in kolesi, galanterijskim in modnim blagom, Sv. Petra nasip 7.

Selnica pri Mariboru: Jurij Krieger, r. 1834, trg. z žitom in moko, Glince 6.

Slatine pri Šmartnem ob Paki: Franc Goričar, r. 1888, trg. z manufakturnim blagom, Sv. Petra cesta 29.

Slovenjgradec: Vincenc Klinger, r. 1807, trg. z manufakturnim blagom, Mestni trg 7; Avgust Auer, r. 1839, trg. s špecerijskim blagom, Stari trg 153 (32).

Slovenska Bistrica: Otokar Kleeer, r. 1842, knjigar, Pod Trančo 1 in Stari trg 2; Hinko Ševar, r. 1866 (po očetu Jakobu rodom iz Semiča), knjigar in antikvar, Stari trg 34.

Stermec pri Ptuj: Simon Kmetetz, r. 1863, lastnik potovalne pisarne, Kolodvorska ulica, potem Metelkova ulica 5.

Škedenj pri Konjicah: Miha Hribern timer, r. 1893, trg. z manufakturnim blagom, Miklošičeva 7.

Št. Jurij ob juž. žel.: Franc Drogenik, r. 1873, trg. z manufakturnim blagom, Spitalska (Stritarjeva) ulica 5, potem Pred škofijo 3 (trvdka R. Miklavc).

Št. Miklavž pri Ptuj: Alojzij Polanjko, r. 1858, čevljar, trg. s čevlji in čevljarskimi potrebščinami, Stari trg 21.

Št. Pavel pri Preboldu: Drago Schwab, r. 1893, trg. s konfekcijo, Dvorski trg 3.

Teharje pri Celju: Julijana Štor, roj. Pucsko, r. 1869 v Gradcu, trgovka s čevlji, Prešernova ulica 5.

Topolec pri Braslovčah: Ivan Stroj anšek, r. 1879, trg. z manufakturnim blagom, Pogačarjev trg 3, potem Pred škofijo 21.

Vodole pri Mariboru: Ignacij Vok, r. 1877, trg. s kolesi in šivalnimi stroji, Tavčarjeva ulica 7.

Vržej pri Ljutomeru: Karl Wanisch, r. 1816, trg. z manufakturnim blagom, Mestni trg 13, potem Mestni trg 7.

Zerovinci pri Svetinjah: Matej Hedžet, r. 1872, veletrgovec z manufakturnim blagom, Frančiškanska ulica 4.

8. Slovenska krajina (Prekmurje)

Vaderci (srez Murska Sobota): Mihael Vlačaj, r. 1876, trg. z manuf. blagom, Wolfova ulica 5.

9. Slovenska Koroška

Celovec: Jurij Grasselli, r. 1803, trg. s suho robo in igračami, Mestni trg 10; Erazem Biršič (Birschitz), r. 1832, lekarnar, Mestni trg 11; Rajmund Lang, r. 1860, trg. s pohištvom, Gosposvetska cesta 13 (Kolizej).

Loče pri Ledenicah: Jožef Gagel, r. 1883, kramar z manufakturnim blagom, Šolski drevored (Nabrežje 20. septembra) 4.

Peče pri Podkloštru: Janez Kordik, r. 1852, pristojen v Podljubelj pri Borovljah, trg. z galanterijskim blagom, Slonova ulica 17, 18 in 19 (Prešernova ulica 14, 13 in 12).

Podjuna pri Globasnici: Ožbolt Dobejc, r. 1882, trg. z drobnim blagom, Sv. Jakoba trg 9, potem Pred škofijo 15.

Železna Kaplja: Gašpar Stöckl, r. 1832, trg. z modnim blagom, Kapucinsko predmestje 43 in 44 (= Wolfova ulica 8 in 6).

10. Hrvatska in Slavonija

Belovar: Viljem Kos, r. 1819, trg. agentura, Sv. Petra cesta 9, potem Gosposvetska cesta 68 (16); Franc Lukič, r. 1868, trg. z modnim blagom, Stritarjeva ulica 9; Franc Vailgoni, r. 1888, trg. z mešanim blagom, Celovška cesta 7.

Brdovac pri Zagrebu: Herman Halbensteiner, r. 1836, trg. s specer. blagom, Sv. Petra cesta 44.

Daruvar: Aleksander Oblat, r. 1886, trg. z usnjem, Sv. Petra cesta 18.

Dugoselo: Jožef Uran, r. 1886 (pristojen v Št. Rupert pri Krškem), trg. s parfemi, Mestni trg 11.

Glina (kotar Osjek): Artur Kremsir, r. 1870, trg. agentura z žitom, Gradišče 5.

Hlebine pri Koprivnici: Vekoslav Janeš, r. 1891, trg. z delikatesami, Aleksandrova cesta 12.

Kropje pri Novskem: Josip Costaperaria, r. 1876, arhitekt, Knafljeva ulica 11, potem Vrtača 4.

Planina (občina Klanjec) pri Varaždinu: Friderik Šerbec, r. 1882, jermenar in torbar, Stari trg 4.

Samobor: Štefan Stermoli, r. 1884, trg. s parfumerijami, Pod Trančo 1.

Strigova pri Čakovcu: Blanca Nemecz, r. 1863, trg. z galanterijskim blagom, Mestni trg 9.

Varaždin: Gabrijel Breznik, r. 1890, trg. s špecerijskim blagom, Florjanska ulica 1.

Varaždinske Toplice: Ivan Alfred Hartmann, r. 1828, agentura in komisijska trgovina, Čevljarska ulica 3, potem Gosposvetska cesta 2.

Zagreb: Jurij Besednik, r. 1895, trg. s kirurškiškimi predmeti in bandažami, Prešernova ulica 7.

Dr. Rudan.

DENAR, ZLATO IN SREBRO

Amerika prehaja zopet k srebru kot kovini vrednotnici. Nešteto je izšlo v zadnjih mesecih člankov, ki se pečajo z vprašanji o medsebojnem razmerju zlata in srebra glede njiju vrednosti in njiju uporabne kot denar.

Kako je s postankom denarja sploh? V pričetku zgodovine beremo mnogo o ropu; kar je človek potreboval ali se mu je dopadlo, to je vzel s silo. Latinski izraz za kupiti, »emere«, nas še danes spominja na to; »emere« se pravi namreč ven vzeti, proč vzeti. Polagoma se je ropanje bolj razvilo; tudi cestni rop srednjeveških vitezov spada sem. Če je bil pa lastnik dosti močan, se je rop spremenil v trgovino z darili, ki se je v osrednji Braziliji ohranila do današnjih dni. Nadaljnja stopnja je nema trgovina, kakor jo Herodot imenuje. Če so prišli Kartažani v Libijo, so izložili svoje blago na obali, so zažgali ogenj z velikim dimom in so šli nazaj na ladje. Nato so prišli domačini tja in so položili zlato zraven blaga; če je bilo dosti, so Kartažani zlato vzeli in so se odpeljali; če ni bilo dosti, so domačini še pridejali. Nihče se pa ni dotaknil imovine drugega, dokler nema kupčija ni bila zaključena. Pri Jerubih razprostrejo prodajalke preproge ob cesti, denejo kruh itd. gor, zraven pa votlo bučo za denar in gredo spet na delo; nihče jim ničesar ne vzame, ne da bi plačal. Nadaljnji korak je tržna trgovina; večja množica kupcev in prodajalcev pride skupaj, s čimer se obenem prične tudi konkurenca in se cene javno tvorijo. Staro nezaupanje narekuje primitivnim narodom, da postavijo tržišče na grič ali kam na prosto ter tako prihajajočega sovražnika že od daleč lahko opazijo.

V najstarejših časih so zamenjavali blago za blago, plačilna sredstva takrat še niso bila potrebna. Polagoma se je pa razvila neodbitna potreba po zamenjalnih enotah, po merilih vrednosti. Iskali so blago, ki naj bi bilo podlaga pri ocenjevanju predmetov v zamenjalni trgovini. Videli so, da sta za to najbolj pripravna živina in žito, potem živila itd. Žito in živina sta bila pri narodih, ki so se pečali s poljedelstvom in živinorejo, že v prastarih časih merilo vrednosti. V Homerjevih časih so cenili vsako premoženje po živini. Bogato okrašen trinožnik je stal dvanajst volov, mlada sužnja štiri vole, Laert je kupil svojo gospodinjo za dvanajst volov, lepe hčerke so imenovali Grki »dobaviteljice volov«, ker so jih za vole prodajali. V početkih rimske kulture je bil vol prav tako večja denarna enota, ki je bila enaka desetim manjšim enotam, na primer desetim ovcam. Latinsko ime za denar, pecunia, ima svoj izvor v besedi »pecus«, ki pomeni živino. Pri Galcih je ime za sužnjo »za tri krave kupljena«. Stari Skandinavci so plačevali s kravami, Nemci še v desetem stoletju s konji. V državi Teksas (Zedinjene države) so še leta 1848. računili vse po živini, med drugim tudi honorarje zdravnikov, odvetnikov in učiteljev. V Darfurju (Afrika) je nastala prislovica o »deklicah, ki hleve polnijo in o dečkih, ki jih praznijo«. Hebrejski izraz za rog pomeni kapital. Novei starega veka so nam ohranili spomin na tovrstni denar v slikah vola, ovce ali merjasca.

Stari Germani so prodali vse gospodarske prebitke za vino; vino so nosili rimski trgovci v brentah po deželi okoli. Beremo pri mlajšem Grakhu: Z vinom napolnjene amfore (vrči), ki gredo iz Rima v province, se vračajo v Rim z zlatom napolnjene. Helenska mesta, ki so kupovala blago za vino, so še v poznejših časih na svojih novcih upodabljala

grozdje, vinske vrče ali vinskega boga. Frizi srednjega veka so imeli za merilo vrednosti pivo, narodi Novega Južnega Walesa (Avstralija) in Zapadne Afrike rum. Žitno zrno kot utežna in s tem vrednostna enota Babiloncev se je ohranilo do danes v lekarniški uteži gran, kakor tudi karat ni nič drugega kot teža rožičeve peške. Na Kitajskem in v Afriki je že od starih časov sem sol denarna vrednota. Pater Hieronim Lobo piše v 17. stoletju o Abesiniji: »Pravi novc Abesinije je sol. Če se dva tujca srečata, potegne vsak košček soli iz žepa, ga da drugemu, da ga liže, in ga vlakne zopet nazaj v žep.«

Domačinom v Guatemali (Srednja Amerika) je še danes kakaovo zrno denarna enota, kakor je bilo to že v Kolumbovih časih, in prav tako tudi v Guayani (Južna Amerika) in v Mehiki. V Mehiki so ob prihodu Špancev devali kakaova zrna, ki so veljala poleg zlata za največji naravni zaklad, v vreče, in sicer v vsako 24.000 zrn. Lastnika take vreče so imeli za bogataša, ki si je mogel privoščiti največje razkošje. Isto veljavo kot kakao v Mehiki itd. imajo pri Indijancih v Peru in Boliviji orehi »kola«, pri bolivijskih Indijancih pa tudi poper. V srednjem veku je bil poper tudi v Evropi plačilno sredstvo; neka odredba mesta Zürich iz leta 1345. ureja ta znameniti plačilni promet. Nekateri rodovi na Filipinih plačujejo z rižem, Tibetanci v malem prometu z orehi, Laponci z okroglimi hlebčki sira, napravljenimi iz mleka severnih jelenov, Somalci z dateljni itd. Zanimiv je denar iz čajevih plošč, ki ga uporabljajo Mongoli in drugi narodi osrednje Azije kot najbolj običajno denarno sredstvo. Čajeve plošče, stisnjene iz posušenih odpadkov v podobi opeke, zavijejo v papir, jih zašijejo v velike svežnje in jih transportirajo na volih i. dr. po obsežnih deželah notranje Azije. Danes ta denar izginja, a v glavnem mongolskem mestu Urga so še pred kratkim rabili opekasti čaj kot denar ne samo v celih ploščah, temveč tudi v odlomkih. Čajevi denar prihaja iz Kitajske, kjer so v prejšnjih časih z njim tudi vojake plačevali.

Druga oblika plačevanja je denar iz kož in usnja, ki ga omenja že Homer. V stari Šparti so imeli za denar prav tako kakor pozneje Rusi usnjene kože, ki so bile opremljene z uradnim pečatom. Na Kitajskem dobiš srebrne palice v obliki podplatov, mesto Larisa v Tesaliji na Grškem je imelo na novcih kot sliko sandalo, pri lovskih narodih so kože kot denar zelo v časti. Kože kun, smrčki kun, kožne krpice, mroževa koža, bobrovina itd. je bilo v vzhodnih deželah in v Ameriki v rabi kot drobiž. Na Ogrskem so svoj čas tudi davke plačevali s kožami kun, in v Virginiji v Severni Ameriki so bile do leta 1667. kožice veveric zakonito denarno sredstvo. Pri ribiških narodih so polenovke, tuni in sipe običajno nadomestilo za denar. Že Feničani so imeli ribe na svojih novcih, ob reki Kongo zamenjavajo še danes ribe za žito, in črncem ob gvinejskih obalah je riba več kot vsak drug denar. Posebne vrste plačilno sredstvo je bila rastlina silfion, ki raste v Libiji. Ko se je Julij Cezar polastil rimskega državnega zaklada, je našel v njem poleg zlata in srebra tudi več sto kilogramov — po naše — zgoščenega soka te rastline. Ko so prišli španski in portugalski osvojevalci v Srednjo Ameriko, so našli tam tobak in so ga pri nadaljnjem prodiranju v Južno Ameriko vsiljevali tamošnjim domačinom kot denar; če je naredil Indijanec belemu vojaku kakšno uslugo, mu je potisnil ta smotko v roko oziroma v usta. Marsikje na Melaneziji — otočje pri Avstraliji — velja še danes zvečni tobak za denar. V Virginiji, kjer je svetovnoznana viržinka doma, so dobivali

črnci svoje dni tobakove liste namesto denarne mezde. Par zavitih tobačnih listov v dolžini približno treh kazalcev je imelo v prometu isto vrednost kot kakšen manjši srebrni novček. Pri brazilskih Indijancih je bil kos zavitega tobaka v dolžini treh prstov denarna enota.

Če govori sveto pismo o zakladih, ki jih »uničujejo molji in črvi«, misli s tem na obleko kot denar; obleke iz platna, ovčje volne in bombaža so bile pri mnogih narodih Orienta in Afrike plačilno sredstvo. Na Polineziji (v Tihem oceanu) je v obtoku papirni denar iz skorje murvinega drevesa. Na Novih Hebridih (pri Avstraliji) vzamejo mrličem, ko so ležali že nekaj časa pokopani ali izpostavljeni na kakšnem drevesu ali plohu, njih obleko oziroma preprogo in jo porabijo za denar.

Bogastvo in moč lastnika je označena po okrasnem denarju. Pri kalifornijskih Indijancih je obstojal ta denar iz nagačenih glav žolne, na Floridi in na otokih Južnega morja iz pasjih, jelenovih, delfinovih in somovih zob. Gležnje koz in ovac so rabili v starem veku kot denar in kot igralne kocke. Grozno plačilno sredstvo je črepinjski denar na otoku Borneo. Ubitemu nasprotniku odsekajo glavo in postavijo črepinje drugo poleg druge pred kočo; več ko imam črepinj, bolj sem imeniten in bogat. V očesne votline denejo še kavri — školjke, pri čemer mislijo, da bodo prevzeli moč ubitega in da bo šla ta tudi na oni svet z njimi. Školjkin denar so uporabljali že stari Germani; danes je v obratu še v mnogih predelih Afrike in poleg somovih zob, nojevih peres in živalskih kož na mnogih otokih Indijskega oceana in drugod. Na Ceylonu nosijo školjkin denar v košarah, drugod ga imajo navezanega na vrvicah itd. O vampunih, pasovih iz belih in modrih školjk, piše Lawson: »To je denar, s katerim se more vse kupiti, kar ima Indijanec, kože, sužnje in drugo. Marsikdo proda ženo za vampun«. Tudi biserom, biserovini, pisanim kamnom in želvovini so podelili čast plačilnega sredstva. Prav posebna oblika »bahavega denarja« so mlinski kamni na otoku Jap v Tihem oceanu. Ogromne mlinske kamne, ki jih lomijo na otočju Palau brez kovinskega orodja, prevrtajo v sredi, nakar jih Japerji v nevarni vožnji po morju spravijo domov in jih razstavijo po vaških cestah; če lastnik na tak kamen sede, res lahko reče, da na svojem premoženju sedi.

Tudi kovinski denar je bil v začetku okrasni denar. Ko je človeštvo imelo že kovinsko orodje, se je pojavil orodni denar v obliki sekir, mečev, nožev, ladijskih sider, trnskih zalusti, kopjinih konic itd. Sirovi kovinski denar še nima sedanjih oblik, v rabi je v obliki železnih, srebrnih in zlatih palic. V Cezarjevi dobi so uporabljali Britanci železne in bakrene palice kot merila vrednosti, prav tako kakor uporabljajo Kitajci še danes srebrne palice ali pa Malajci bronasti denar v obliki topovskih cevi in pavk. Uhani iz brona in zlata so bili starim Germanom denar. Denar se še ne šteje, temveč tehta; saj ima tudi danes kovani denar določeno težo (peso = teža). V srebrne palice se napravijo zareze, da se palice lažje lomijo, Vsak odlomek ima določeno težo. Sicer se pa palice tudi pilijo in se odpiljeni prah stehta.

Že zgodaj je vzela država kovanje novčev v svoje roke; ime kralja ali župana ali kakšnega drugega državnega predstavnika ali pa tudi kakšen splošen žig se je pritisnil na kos kovine in je jamčil njeno vsebino in njeno težo. Kmalu sta postala zlato in srebro oni kovini, ki so ju pričeli v prvi vrsti uporabljati kot denar. Sijaj zlata in srebra je že v najstarejših časih čarljivo vplival na človeštvo in je dražil človekovo domišljijo; spom-

nimo se le na pravljici o zlatem runu in o kralju Midas. Saj tudi ni čudno; zla' o in nekoliko zadaj za njim srebro sta bila od nekdaj med najdragocenejšimi predmeti, ki jih je človeštvo imelo; in zlato je bilo skoraj gotovo prva kovina, ki so jo ljudje poznali že v prvih početkih. Kajti v nasprotju z večino drugih kovin se dobi zlato zmeraj v čisti obliki, razmeroma lahko, povsod na zemlji, in so bila prva njegova najdišča taka, da je moralo vzbujajoče se človeštvo kmalu postati pozorno nanje.

(Dalje.) Dr. V. Šarabon

MORSKI POLOŽAJ

Iz cikla: Nekaj poglavij o morju — zlasti z gospodarskega stališča

Ko so nekateri ob morju stanujoči narodi premagali strah pred morjem, kar se je domnevno že prav zgodaj zvršilo in to na različnih točkah zemeljske krogle, oziroma, ko so ob morju stanujoči narodi našli primerna sredstva za obvladanje morja, je začelo polagoma prodirati zavedanje, kaj da pomeni morje sploh in pa posest dobrih, za plovidbo ugodnih obal. Ta proces zavedanja se je vršil v starem in srednjem veku precej počasi, vse do časa velikih prekomorskih odkritij okoli l. 1500. Od tega časa je postajalo zanimanje za morje vedno večje, obenem pa je zavladalo mnenje, da je ona država v najbolj zavidnem položaju, ki je okoli in okoli obdana od morja, ako pa to ne, vsaj ona, ki imenuje dolge in za plovidbo prikladne obale svojo last. (Glede popolnoma insularne lege je prišla v onih časih edinole Anglija v poštev. Šele pred dobrimi sedemdesetimi leti se pokaže, tedaj še v nejasnih konturah, druga čisto oceanska država — Japonska.)

Kakor hitro je prodrlo prepričanje, da pomeni posest dobre in za plovidbo ugodne morske obale nekaj posebnega in vobče zaželenega, so narodi in države začeli posvečati vedno večjo pozornost svojim lastnim obalam. Pri tem pa so v slučaju nedostatkov teh obal, ali pa vsled pohlepnosti zavidljivo gledali na obale bolj ali manj oddaljenih sosedov, ki so razpolagali z ugodnejšimi morskimi situacijami. To ocenjevanje lastnih in tujih obal je privedlo do stremljenja, zboljšati lastne obale, ali pridobiti novih obal, ali poseči po oddaljenih prekomorskih obalah, ali pa prilastiti si v bližini ležeče tujim državam pripadajoče »nasprotne obale«. To stremljenje je šlo še dalje: Prilastiti si kar cela, predvsem sredozemska morja, ali pa razglašati nadoblast nad svetskim morjem, kar so hoteli uveljaviti Angleži v 17. stoletju, dokler ni prodrla ideja, da je svetsko morje odprto vsem narodom. Akoravno se to zadnje stremljenje ni posrečilo, vendar je obstojalo in še obstoja vsaj tendenca, včasih uspešno izvedena, po prilastitvi »nasprotne obale«.

Danes stoji situacija tako, da moremo gledé morskega položaja razlikovati najrazličnejše tipe bodisi pri celih kontinentih ali pa pri posameznih državah. Imamo dežele brez vsakega stika z morjem (ome-nimo med drugimi Afganistan, Abesinijo, Bargo, Tannu-tuwo, Bolivijo, Paraguay, Svico, Luxemburg, Lichtenstein itd. do najmanjše Vatikanske državnice) do takih, ki so popolnoma obdane od morja. N. pr. antarktični kontinent je obdan kar od vseh treh oceanov, istotako oblivajo Azijo valovi vseh treh oceanov ali vsaj njihovih delov, Ameriko oblivata dva

oceana, Avstralijo in Afriko isto tako dva. Evropa pa ima delež samo na enem oceanu, pač na najvažnejšem. Evropo obliva Atlantski ocean s svojimi najvažnejšimi deli, namreč s Severnim, Baltiškim in (Roman-skim) Sredozemskim morjem. Delež posameznih držav na teh morjih je dokaj različen in pester, kakor nikjer drugje na svetu.

Pri posameznih državah imamo zopet najrazličnejše tipe. Nekatere države so oblivane od dveh ali enega oceana, druge zopet imajo delež samo na nekaj kilometrih morske obale. Oglejmo si te morske države malo bližje, vračunajoč pri tem angleške dominjone kot več ali manj samostojne državne tvorbe. Tako je n. pr. dominjon Avstralija obdan od dveh odprtih oceanov in enega sredozemskega morja; dominjon Nova Zelandija pa ima absolutno oceansko lego. Dominjon Nova Fundlandija leži tudi v oceanu, toda zelo blizu ameriške obale, dočim je Island, ki je samostojna država, toda v personalni uniji s kraljevino Dansko, od vseh strani obdan od Atlantskega oceana. Vendar njegova situacija, ker je otok, ni ugodna in to zaradi oddaljenosti. Samostojna republika Kuba ima tudi popolnoma morsko lego, toda ne leži v odprtem oceanu, temveč v več ali manj zaprtem Ameriškem sredozemskem morju.

Razen popolnoma oceanskega ali vsaj od vseh strani od morja obdanega položaja, razlikujemo še tudi države, ki so samo na eni strani oblivane od oceana, na drugi pa od kakega postranskega morja obdane: dalje imamo države, ki ležijo na oceanu ali na kakem zelo važnem sredozemskem morju ali celo na dveh sredozemskih morjih ali na važnih posebnih delih kakega sredozemskega morja. (Nedostatke prirode se skuša odstraniti z umetnimi prekopi n. pr. Suez, Panama, Canal du Midi, Baltiško-belomorski kanal in dr.) Obstojajo pa še važni načrti glede novih prekopov n. pr. Kanal na istmu Kra (Zap. Indija, Siam), črnomoški-baltiški kanal i. dr.) Poseben tip tvorijo države z eno ali dvoceansko lego pa z eno ali dvoceansko kontinentalno mejo (n. pr. Kanada, Unija, Mexiko, različne srednje in južne ameriške države, Siam itd.) Svojevrstna je pomorska situacija Rusije. Ta ogromna država leži kar na dveh oceanih, oziroma delih dveh oceanov, vendar pa nima nikjer direktnega stika z odprtimi oceani, temveč samo preko sredozemskih — ali pa obrobnih morij. Izhodi iz teh sredozemskih morij so pa večinoma v tujih rokah, ki so vedno pripravljene Rusom zapreti izhod v svetsko morje. (Na pr. vprašanje prehoda skozi Bospor in Dardanele). Posebna ovira za Rusijo pa je okoliščina, da so one obale, iz katerih bi imela Rusija neomejen pristop v svet, ali zelo oddaljene, ali pa z ledom pokrite ali pa oboje. Zato opazamo v zadnjih desetletjih pri Rusih krčevito prizadevanje priti do gorkega odprtega morja.

V vsaj navidežno najslabšem položaju so tedaj one države, ki so zelo oddaljene od velikih morskih potov, ali ki imajo sicer dolge, toda iz kateregakoli vzroka neugodne ali celo nedostopne obale, ziroma take države, ki imajo premalo obale. Vendar je to večkrat le navidezno. Te države so neprenehoma na delu, da izboljšajo svoj neugodni pomorski položaj, bodisi s tehničnimi sredstvi ali pa vsačih na drug presenetljiv način. Delež morskih obal nekaterih drugih držav je sicer minimalen, toda zadostuje, da igrajo dotične državevažno maritimno vlogo (n. pr. Holandija, Belgija, Panama itd.).

Poglejmo si končno morski položaj naše države. Ona ne meji na nobenega treh oceanov in neposredno tudi ne na nobeno sredozemno

morje, temveč samo na en del enega izmed sredozemskih morij, je pa vendar v ugodnejšem položaju, kakor druge države, ki ležijo na več morjih in ki razpolagajo z dokaj daljšimi obalami kot naša država. Vzrok relativno ugodnega položaja naše obale moramo iskati v tem, da je Jadransko morje zaliv najvažnejšega in najobljudenejšega sredozemskega morja, posebno pa zaradi tega, ker nikdar ne zamrzne in je tedaj leto in dan odprto plovitvi. Ima pa Adrija seveda tudi svoje neugodne strani glede na možnost plovitve, katere pa moramo iskati bolj v drugih momentih, kakor v oceanografsko-navigatoričnih.

Dr. L. L. Boehm.

NOVA POLITIKA V NAŠEM GOSPODARSTVU

Z nastopom nove vlade g. Bogoljuba Jevtića smo prišli v popolnoma novo dobo gospodarske politike. Z njo je prišel v gospodarstvo svež duh, ki se je spraval takoj na delo za gospodarsko obnovo dežele. Sicer dela ukrepe, ki niso novi in jih je gospodarska javnost že dolgo zahtevala, poleg tega pa so ukrepi taki, da bi jih lahko izvedli tudi prejšnji režimi, ki so se pa raje držali neriskantnega posla in vodili državne posle naprej, kot, da se ne bi dalo proti krizi aktivno boriti. Računali so pač, da bodo avtomatične sile gospodarstva tako močne, da bodo povzročile preokret in dotlej pa se je reklo počakati ali kvečjemu z moratoriji pomagati trenutno gospodarstvu, da premaga najhujše težkoče.

V novi vladi ima na gospodarsko politiko poleg kmetijskega ministra in trgovskega ministra odločilen vpliv dr. Milan Stojadinović, finančni minister, ki je že v kratki dobi svojega ministrovanja izpolnil marsikatero nado gospodarskih krogov, iz katerih je izšel. V kratki dobi enega meseca imamo poročati o celi vrsti gospodarskih ukrepov vlade, izmed katerih so nekateri imeli posebno dober vpliv. S temi ukrepi se izboljšuje tudi zaupanje in se vračajo normalni pogoji za obnovo našega gospodarstva. V celi vrsti panog se opaža optimistična presoja položaja, ki je že povzročila izboljšanje konjunktura. Tako n. pr. imamo zabeležiti v naših denarnih zavodih v januarju letos večji dotok hranilnih vlog posebno v one zavode, ki niso pod zaščito, ali katerih položaj je bolj razčiščen. K razčiščenju položaja je tudi mnogo pripomoglo dejstvo, da je novi trgovski minister začel reševati prošnje za odlog plačil ali sanacijo in tako s svoje strani pripomogel k večjemu zaupanju ljudstva v denarne zavode. To je prava pot in po tej poti je treba iti naprej. To nam pa tudi kaže, s kako majhnimi sredstvi se da veliko doseči na polju našega denarstva in da manjka samo energične gospodarske politike, ki bi vlila gospodarstvu poguma in mu dala zaupanja za bodočnost.

Med prvimi ukrepi vlade lani proti koncu leta, omenjamo odlok finančnega ministra, da se pobere letos samo četrtnina državne takse na avtomobile. Kajti finančni minister namerava izvesti reformo davkov sploh in preiti od pasivne davčne politike k razbremenitvi gospodarstva in k taki davčni politiki, ki bi dosegla za davčno upravo pravzaprav še ugodnejši efekt.

Po novem letu je prišla znamenita deklaracija vlade, v kateri je sam predsednik vlade ugotovil davčno preobremenjenost prebivalstva in naštel ukrepe, katere namerava vlada izvesti v svrhu omiljenja gospodarske krize. Izjavi vlade so sledila kmalu dejanja.

Dne 3. januarja 1935 je že dovolil finančni minister svobodno objavo tečaja dinarja na inozemskih borzah, nadalje pa tudi objavo notacij državnih papirjev v inozemstvu. S tem je bilo tudi v dnevnem časopisju dovoljeno pri-
našati nekaj, kar so poznavalci vedeli že zdavnaj in ni bilo treba nič drugega kot vzeti v roko kakršenkoli inozemski dnevnik, ki je imel tečajnice važnih borz, pa je že dobil tečaj dinarja. Stvarnih razlogov proti objavi tečaja ni bilo, ker je bil že dve leti tečaj neizpremenjen v Curihu in na drugih borzah, večina zunanje trgovine pa se je itak razvijala v kliringih. Tečaji državnih papirjev v inozemstvu pa za tuzemstvo tudi niso bili merodajni, ker se je promet pri nas razvijal po drugih uredbah kot v inozemstvu, kjer smo bili itak pod moratorijem.

Dne 4. januarja 1935 je izšel odlok finančnega ministra, v katerem odloga pobiranje davčne razlike v pridobitni do konca marca, če je odmera bila izvršena na podlagi uradnih podatkov. Če je bil davek odmerjen po čl. 7 davčne novele iz leta 1934, ki je izzvala toliko protestov gospodarskih krogov, pa je finančni minister odredil, da se v slučaju pritožbe pobere samo tisti del razlike, ki ustreza davku, če bi se le-ta odmeril po uradnih podatkih itd.

Dalje je istega dne odredil prometni minister, da se odslej plačuje telefonska naročnina četrtletno vnaprej, ne polletno kot doslej.

Dne 15. januarja je izšla uredba, s katero se stavljajo pod nadzorstvo finančnega ministra Poštna hranilnica, Državna hipotekarna in Privilegirana agrarna banka. Poštna hranilnica je bila doslej pod nadzorstvom prometnega ministra, pod katerega spadajo pošte, Priv. agrarna banka je bila pod kmetijskim ministrom, Drž. hipotekarna banka pa pod ministrstvom za trgovino in industrijo. S tem je prešlo vodstvo teh zavodov v njih kreditni politiki v enotne roke in že tedaj so pisali listi, da namerava finančni minister predvsem te zavode porabiti pri svojem namenu izdajati srednjeročne državne bone.

Dne 18. januarja je sledil izredno važen ukrep. Ta dan je bila objavljena uredba o likvidaciji revolving kreditov ter je bila tudi znižana obrestna mera Narodne banke. Uredba je določala, da sme znašati kritje dinarja, odnosno obtoka bankovcev in obveznosti po vidu po pribitku uradne premije 25% s podlago, dočim mora znašati samo zlato kritje 20% (pri tem se računa v kritje samo v zlatu v tuzemstvu). Nadalje je uredba o likvidaciji revolvingkreditov določala, da Narodna banka svoje podlage nikakor ne sme obremeniti. To naj bi pomenilo prelom z dosedanja prakso, po kateri smo zastavili zlato, katerega smo še vedno vodili kot kritje za valuto. Vse te ukrepe je finančni minister g. dr. Milan Stojadinović sporočil na seji upravnega odbora Narodne banke v velikem govoru, iz katerega je posneti, da je vlada trdno odločena prekiniti s sedanjo politiko fikcij. Bistvo vrnitve revolvingkreditov je bilo v tem, da je na ta način Narodna banka razčistila svojo bilanco. Namesto da vodi med svojimi pasivi postavke, ki zelo zmanjšujejo njena aktiva, se je enostavno odbila vrednost pasiv od vrednosti aktiv in je na ta način prišlo do razčiščenja v bilanci, ki je pokazalo faktično stanje brez olepšav. Poleg tega je bilo odrejeno, da se vnese v bilanco tudi faktična vrednost podlage, kajti Narodna banka je zlato že dalj časa plačevala čez 50 Din g, dočim je znašala uradna pariteta ca. 37 Din, prištevi 28-50% prima kot pri devizah, pa bi morala znašati okoli 48 Din za gram. Pri tem se je računalo, da lahko pride do izenačenja tečajev v zasebnem prometu z uradnimi tečaji in je bil vzet za preračunavanje podlage stabilizacijski tečaj plus prim v znesku 28-50%.

Revolving krediti Narodne banke so znašali po sami izjavi finančnega ministra 314 milij. francoskih frankov ter je znašala obrestna mera zanje 3-5%. Tako smo letno plačevali inozemstvu okoli 30 milijonov Din letno. Za ta znesek bo odslej razbremenjena naša plačilna bilanca, razbremenjena pa tudi Narodna banka, ki je ta znesek lahko porabila za znižanje svoje obrestne mere.

V zvezi z željo vlade je Narodna banka znižala s 1. februarjem svojo diskontno obrestno mero od 6-5 na 5%, lombardno obrestno mero pa od 7-5 na 6%.

Obenem moramo ob tej priliki podčrtati iz govora finančnega ministra odstavek, v katerem govori o inflaciji. G. finančni minister pravi doslovno: Tisti, ki predlaga inflacijo, misli samo na dolžnike, pozablja pa varčevalce, ki so morda z največjimi žrtvami hranili svoje imetje v vložnih knjižicah. Pozablja tiste, ki so kupovali državne papirje v veri v moč svoje države. Pozablja na uradnike, državne in zasebne, na delavce, katerih plača in meza je urejena po zakonu ali s pogodbo in ki se ne bi mogla tako lahko in tudi ne tako hitro prilagoditi višini cen, ki bi zelo zrasle. Znižati vrednost denarja pomeni pomagati enemu sloju v škodo drugega, pomeni morda rešiti ene, a zanesljivo uničiti druge. To bi bila največja krivica, ki si jo moremo misliti. Danes gledamo države srednje Evrope, kako se bore z največjimi težkočami strahotne gospodarske krize. Toda nobeni izmed njih ni prišla na um inflacija kot zdravilo. Zato ne, ker so te države bolj kot katerakoli druga okusile inflacijo in vedo, kaj pomeni pogorišče, ki ga inflacija pušča za seboj.

Ta izjava je toliko bolj pomembna, ker je bilo o dr. Stojadinoviću razširjeno nekoliko drugačno mnenje, ki se je pa zdaj — hvala Bogu — izkazalo za neresnično.

Energična gesta novega finančnega ministra je v tem oziru žela veliko odobravanje ter ga primerjajo dr. Schachtu, ki je podobno razčistil položaj Reichsbanke leta 1933. spomladi.

Izredne važnosti se nam zdi tudi izjava finančnega ministra, s katero pravi, da dovoljuje v gospodarskih in finančnih vprašanjih svobodno diskusijo. To bo prišlo predvsem v korist gospodarskim krogom, ki tudi svoje najbolj stvarne in dobrohotne kritike niso mogli objavljati. Vsekakor pa bo imelo vse gospodarstvo v državi korist od svobodne diskusije, ker se bodo na ta način razčistila mnoga vprašanja, ki so se doslej reševala enostransko, sedaj pa se bo čulo gotovo ob vsaki važni priliki mnenje več strani in bo s tem dana možnost objektivnejše presoje pa tudi najboljše rešitve važnih državnih in gospodarskih problemov.

Z uredbo dne 26. t. m. smo dobili novo ureditev obrestne mere. Doslej je bila tako obrestna mera za vloge kot dolgove — razen za kmetijske — vezana na diskontno obrestno mero Narodne banke. Znašala je za posojila 4,5% nad diskontom, za vloge pa 1% pod diskontom. Po novem pa je urejena obrestna mera samostojno. Za posojila je določena na 10% in sicer samo pri denarnih zavodih, dočim ostane pri zasebnikih slejkoprej samo 8%. Za vloge pa je določena dvojna obrestna mera: največ 4% za nevezane vloge in za vloge vezane najmanj na tri mesece pa 5%.

Če sledimo dosedanji kronološki red prikazovanja dogodkov, ki so bili res številni in pomembni, moramo omenjati izkaz naše Narodne banke za 22. januar, ki kaže v primeri z izkazom za 15. januar velike razlike, ki so v zvezi z likvidacijo revolvingkreditov. Tako se je zlato zmanjšalo od 15. na 22. januar za 696,1 milij. na 1.099,6 milij. Pri tem pa je vpoštevati, da se doslej ni vodila posebej postavka zlato v inozemstvu, ki je znašala v novem izkazu 146,5 milij. Din in je za toliko prav za prav zmanjšanje zlatnega zaklada bilo manjše. Postavka devize v podlagi je padla za 92,3 na 40,3 milij. Din. Skupno se je podlaga zmanjšala za 642 milij. Din na 1.286,5 milij. Din seveda brez prima. V pasivih je odgovarjalo tem izpremembam povečanje obveznosti po vidu, ki so se povečale zlasti radi običajnega dotoka na žirovne račune proti koncu meseca za potrebe ultima, za 164,1 milij. na 1.213,1 milij. Istočasno pa so se zmanjšale obveznosti z rokom za 732,6 na 196,7 milij. Din. K dosedanji podlagi pa je treba prišteti še prim. Tako je znašala podlaga 1.653,2 milij. Din ali 30,44% svote, katero je treba kriti. Nova uredba, o kateri smo že govorili, pa je določala skupno kritje samo na 25%, samo zlato kritje (in sicer samo z zlatom, ki se nahaja v blagajnah banke) pa na 20%. Zlato s primom skupaj je imelo vrednost 1.413 milij. Din in je tako znašalo zlatokritje samo 26,01%, dočim je uredba določala samo 20%. S tem smo dobili pravo stanje banke in tudi pravi odstotek kritja, dočim je bila preje podlaga stvarno manjša in z njo tudi odstotek kritja. Že v tem prvem izkazu so se povečala posojila banke in sicer lombard za 25,2 milij. Din, dočim se je eskont zmanjšal samo za 13,15 milij. Din.

Dne 30. januarja je bil objavljen novi banovinski proračun. Njegova vsota je večja kot lanska. Novi proračun določa ustanovitev dveh fondov, kmetijskega in cestnega. Poleg tega predvideva znižanje doklade na državne neposredne davke, obenem pa tudi zvišanje starih in uvedbo nekaterih novih taks.

Dne 31. januarja je finančni minister izdal nova navodila za kontrolo, če je bila taksa na račune, kot je določena v členu 34 taksne tarife, v resnici plačana. Doslej je bilo s kontrolo mnogo sitnosti, ki jih niso občutili samo trgovci, odnosno prodajalci, ki so bili obvezani izdajati račune, ampak tudi konzumenti. Z novim razpisom sicer ta postavka ni bila ukinjena, pač pa je kontrola nad njenim pobiranjem poenostavljena, tako da ne bo delala neprilik poslovnemu in konzumentnemu svetu.

Dne 2. februarja, na predvečer senatskih volitev je imel predsednik vlade g. dr. Bogoljub Jevtič govor v radiju, v katerem je napovedal velike gospodarske ukrepe in sicer olajšavo davčnih bremen ter javna dela, za katera hoče vlada porabiti 1 milijardo Din. Napovedal je tudi izpremembo uredbe o zaščiti kmeta.

To se je tudi zgodilo in dne 4. februarja je že bila objavljena nova uredba o zaščiti kmeta. Z novo uredbo se odlagajo vsa že zapadla plačila do 1. septembra, ker hoče med tem vlada s svojo gospodarsko politiko pomagati kmetu, da bo tudi lahko plačal svoje dolgove. Nadalje je bila znižana obrestna mera za kmečke dolgove pri denarnih zavodih od 6 na 4,5%, pri zaseb-

nikih pa od 3-5 na 1%. Najvažnejše določilo za Slovenijo pa je v novi uredbi, da so terjatve kmečkih zadrug izven te uredbe, da zanje torej ne veljajo določila o zaščiti kmeta. To pomeni v glavnem, da se bo obrestna mera razvijala drugače kot doslej pri zaščiti. K tej uredbi je dal kmetijski minister dr. Janković izjavo, v kateri je dejal, da bo glede neizvajanja zaščite kmeta pri zadrugah izdal poseben pravilnik.

Dne 4. februarja je bila objavljena tudi uredba o ustanovitvi obveznih industrijskih združenj (združenj industrijcev).

Dne 5. februarja smo dobili izkaz Banque de France, iz katerega je razvidno, da je od 18. do 25. januarja naša Narodna banka vrnila za 240 milij. francoskih frankov kreditov, za toliko se je namreč zmanjšala postavka Francoske banke za posojila na zlato.

Objavljeni izkaz Narodne banke za 31. januar kaže povečanje meničnih posojil za 48:44 milij. Din.

Dne 5. februarja so bile objavljene tri nove gospodarske uredbe. Prva uredba je določala davčne olajšave za kraje, kjer ni bilo doslej katastra. Ta uredba je prinesla interesentom znesek 50 milij. Din. Druga uredba se nanaša na zemljarino. Katastralni čisti dohodek, ki služi kot podlaga za odmero zemljarine, se zniža za 20% in sicer za njive ter vinograde v skalnatih krajih, kjer so glavni dohodek kmeta. S tem bo breme zemljarine znižano za okoli 100 milij. Din, dočim znaša ves donos zemljarine po proračunu za 1934/1935 456 milij. Din. Tretja uredba pa predvideva za javna dela in sicer predvsem za zvezo gospodarskih središč države z morjem znesek 1 milijarde dinarjev. Ta znesek namerava dobiti finančni minister postopoma v dveh letih z izdajo srednjeročnih državnih obveznic z določenimi obrestmi in z rokom 5—10 let. Za to svrho je bila tudi izvedena koncentracija državnih in privilegiranih denarnih zavodov pod kontrolo finančnega ministra, ki je v svoji izjavi povdaril, da morejo že ti zavodi zagotoviti uspeh emisije teh srednjeročnih državnih bonov. Misli pa tudi na udeležbo inozemstva, kjer namerava plasirati te papirje.

Za nas posebno važno pa je določilo, da je dne 5. februarja izšel odlok finančnega ministra, s katerim dovoljuje finančnim ravnateljem, da lahko izdajajo in podpisujejo odloke na prošnje za odlog davkov do 50.000 Din, vendar najdalje do konca tekočega leta. Upati je, da se bodo finančni ravnatelji v obilni meri posluževali tega pooblastila, s katerim so dobili proste roke. Kmalu nato so izšla tudi navodila davčnega oddelka finančnega ministrstva, kako imajo pri tem postopati, da dosežejo za državo potrebni efekt, obenem pa ne uničijo davčne in poslovne zmožnosti davkoplačevalca.

To bi bila v kratkem vsebina gospodarskega dela kralj. vlade, ukrepi so bili nujno potrebni ter so izzvali ne samo pozornost, ampak tudi zadovoljstvo. Seveda je pa tudi takih ukrepov, ki ne bodo naleteli na splošno odobravanje. Trenutno je težko reči kaj definitivnega o posledicah teh ukrepov. Dejstvo pa je, da smo prišli v dobo aktivne gospodarske politike, katere namen je pomagati konjunktornemu razvoju navzgor.

Ljubljana, 11. februarja 1935.

D. P.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI V PRETEKLEM LETU

Leta 1933. je bilo opazovati na številnih sirovinških trgih boljše cene, kar je bila pač reakcija na prejšnje globinske točke. Ozdravilni proces, če ga vzamemo na splošno, se je v preteklem letu nadaljeval. A tvorba cen ni bila enotna in je pri nekaterih vrstah svetovne trgovine ubrala prav nasprotno smer. Od marca do septembra je bila tendenca vsled konjunktornega zastoja v ameriških Zedinjenih državah slaba, od novembra dalje se je pa popravila. Podamo pregled nekaterih predmetov svetovne trgovine:

Blago	Borza	Dec. 1933	Najgloblje stanje 1934	Konec 1934
Pšenica	Chicago	85.25	80.50	99.25
Kava	New York	8.37	8.37	9.37
Sirovi sladkor	New York	1.19	1.16	1.74
Maslo	Chicago	4.85	4.95	12.05
Bombaž	New York	10.30	10.50	12.80
Volna	Bradford	38.—	23.50	24.—
Sirova svila	Lyon	67.—	44.—	51.—
Lan	Leningrad	32.—	30.—	48.—
Baker	London	32.50	25.50	28.44
Cin	London	227.75	222.25	228.—
Svinec	London	11.25	10.—	10.37
Cink	London	14.87	11.56	11.69
Srebro	London	19.06	19.12	23.94
Kavčuk	London	4.35	4.25	6.25

Konec 1933: razvrednotenje napram zlatemu standardu pri dolarju 36%, pri funtu 33%.

Konec 1934: Razvrednotenje napram zlatemu standardu pri dolarju 41%, pri funtu 40%.

Značilno za leto 1934 je močno navzgorno gibanje pri poljedelskih proizvodih kot posledica neugodne letine, povzročene po suši zadnjega poletja. Na prvem mestu je ameriška slanina s skoraj trikratno višjo ceno, sledi maslo z dobro podvojitvijo cene. Koruza in lan sta pridobila na ceni okoli 50 odstotkov, rž 20%, oves 30% itd. Pri padcu cen opazimo v prvi vrsti volno, potem cink, svilo, baker, svinec itd. Dvig v ceni kavčuka si razlagamo iz vedno večje avtomobilizacije sveta. — Razvoj cen pri nekaterih industrijskih sirovinah je v najožji zvezi z naraščanjem zalog v volni, svincu, cinku, kavčuku. Močni padec funta in jena ter umetno ameriško gibanje v srebru sta povzročila v svetovnem gospodarstvu nove nemire. S tem povzročena sprememba v nabavnih stroških je prišla do izraza v poostrenem konkurenčnem boju in v zvišani produkcijski delavnosti.

Glede nadaljnjega razvoja moremo reči, da bo zopetna zaposlitev več milijonov brezposelnih imela na vseh poljih za posledico pomnoženo produkcijsko delovanje ter da bo dovedla do povečane porabe najvažnejših predmetov. Pripomniti je pa treba, da o stabilizaciji svetovnih vrednot še ni nobenega govora in da to vprašanje zaenkrat še oviralno vpliva na poživljenje svetovnega gospodarstva. Pravitako je tudi naraščujoče zapiiranje in kopičenje zlata, ki je pospešilo odvratnost glavničnih trgov, isto kot neizrabljena kupna moč. Vobče gre pa na bolje.

Žir.

MEDNARODNI RAZVOJ BORZ V LETU 1934.

V mednarodnem borznem prometu navajajo v svrhu primerjanja glede razvoja delnic običajno enajst velikih borz. Vsak teden se izračuni indeksi vseh na borzi trgovanih delnic. Umljivo je, da so tečaji delnic v zadnjih letih krize močno padli, pri čemer imajo vlogo včasih še posebni razlogi; tako na primer v Stockholmu Kreugerjev polom. Navadno se računi za konec leta 1927 delniški indeksi vseh enajstih borz s številko 100 in prav tako tudi skupni indeks ter se drugi indeksi primerjajo ob njem. Za konec leta 1933 in leta 1934 imamo potem sledečo sliko (1927 = 100):

Borza	Konec 1933	1. dec. 1934	Konec 1934
Berlin	28·7	31·5	31·1
London	72·2	78·3	78·9
Paris	60·9	45·6	45·4
Bruselj	29·4	21·8	21·4
Amsterdam	34·2	31·0	30·6
Stockholm	10·5	13·5	14·2
Zürich	43·5	37·5	38·5
Dunaj	26·7	33·7	35·0
Praga	53·3	61·3	61·1
Milano	74·0	87·1	86·7
New York	57·9	58·7	59·3
Povprečno	44·7	45·5	45·6

V teku preteklega leta se je mednarodni borzni indeks zboljšal za okoli dva odstotka, a je še daleč za onim iz leta 1927.

GOSPODARSKA KNJIŽEVNOST

Revizija privrednih preduzeća (Revizija gospodarskih podjetij). Principi, tehnika i historija. Spisal dr. Zlatan Ružić.

Nedavno je izšla ta nova knjiga, ki predstavlja prvi strokovni revizijski pripomoček v jugoslovanski gospodarski literaturi. V tej knjigi je pisec izčrpno in kritično prikazal celokupni problem revizije v Jugoslaviji in inozemstvu. Knjiga bo dobro služila ne le teoretikom, nego tudi mnogoštevilnim praktikom, ki imajo bodisi posredno ali neposredno posla z revizijami podjetij.

Zanimivost in važnost knjige nam najbolje pokažejo že posamezna poglavja: Svrha in pomen revizije, Revizorsko delo v obče, Zadrugi revizorji, Nadzorni odbor kot kontrolni organ, Unificirani trgovski zakonik in revizorski institut, Tehnika strokovne revizije, Specialne revizije, Zgodovina revizorskih sistemov v inozemstvu, Problem revizije v Jugoslaviji, itd.

Problem revizije je pri nas zelo aktualen, saj stojimo pred njegovo zakonsko ureditvijo, pa je že iz tega razloga ta knjiga za nas zelo važna, poleg tega pa je to prva naša knjiga, ki obravnava to gradivo gospodarsko-trgovske znanosti.

Knjigo, ki ima jako priročno obliko in okusen tisk na dobrem papirju, toplo priporočamo. Naroča se pri avtorju, ki jo je izdal v samozaložbi: Dr. Zlatan Ružić, Zagreb, Sajmišna ul. 29, čekovni račun št. 38.908. Cena Din 40'—.

T O I N O N O

Stečaji in prisilne poravnave

v decembru 1934 in januarju 1935

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani je objavilo sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

December 1934

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 2 (1), Savski 4 (5), Vrbavski — (2), Primorski — (1), Drinski 1 (5), Zetski 1 (3), Dunavski 2 (3), Moravski — (1), Vardarski 6 (4), Beograd, Zemun, Pančevo 4 (3).

2. Razglašene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 5 (9), Savski 4 (3), Vrbavski — (1), Primorski 1 (3), Drinski 1 (—), Zetski — (—), Dunavski 1 (2), Moravski — (—), Vardarski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (2).

3. Končana stečajna postopanja:

V Dravski banovini 4 (4), Savski 7 (5), Vrbavski 1 (—), Primorski 3 (1), Drinski — (6), Zetski 1 (1), Dunavski 6 (8), Moravski — (5), Vardarski 3 (4), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (2).

4. Potrjene prisilne poravnave:

V Dravski banovini 12 (5), Savski 6 (4), Vrbavski 1 (1), Primorski 5 (3), Drinski 1 (—), Zetski 1 (—), Dunavski 6 (—), Moravski — (—), Vardarski 1 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (6).

Januar 1935

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 4 (5), Savski 5 (4), Vrbavski — (—), Primorski — (2), Drinski 2 (—), Zetski — (1), Dunavski 1 (—), Moravski — (—), Vardarski — (4), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (2).

2. Razglašene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 6 (10), Savski 9 (5), Vrbavski — (1), Primorski — (—), Drinski 1 (—), Zetski — (3), Dunavski 9 (5), Moravski — (—), Vardarski 1 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (4).

3. Končana stečajna postopanja:

V Dravski banovini 10 (5), Savski 12 (6), Vrbavski 1 (2), Primorski 4 (2), Drinski 1 (3), Zetski 3 (2), Dunavski 3 (2), Moravski — (2), Vardarski 2 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (1).

4. Potrjene prisilne poravnave:

V Dravski banovini 11 (1), Savski 2 (2), Vrbavski — (—), Primorski — (1), Drinski 3 (1), Zetski 3 (1), Dunavski 3 (1), Moravski — (—), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (2).

Davki v Dravski banovini leta 1933.

Dravska finančna direkcija je objavila statistiko o predpisanih in pobranih državnih davkih v letu 1934. Po uradnih podatkih je znašala obremenitev v Dravski banovini na državnih neposrednih davkih za leto 1933. skupno 298.4 milijona Din. Na posamezne vrste davkov je odpadlo:

na davek na poslovni promet 103.9 milijona Din, na službeni davek z doklado 36.1 mil. Din; na zemljarino 30.1 mil. Din; na zgradarino 30.0 mil. dinarjev; na pridobnino 25.6 mil. Din; na družbeni davek 18.2 mil. Din; na rentni davek 10.5 mil. Din; na davek na luksuz 9.6 mil. Din.

Posrednih davkov je plačala l. 1933. Dravska banovina pri davčnih upravah 216.6 mil. Din in na carinarnicah 32.1 milijona Din, skupaj torej 248.7 milijona dinarjev.

Zaostanek na davkih je konec l. 1933. znašal 49.8 mil. Din.

Upravnih občin je bilo l. 1933.: 1069; število obveznikov v davčnih glavnih knjigah pa 485.647. Število davčnih obveznikov je bilo po vrsti davkov sledeče: davek na poslovni promet 20.166; službeni davek 47.890; zemljarina 337.442; zgradarina 64.060; rentni davek 16.089.

Leta 1933. je bilo pobrane v banovini 23.2 mil. Din trošarine; taks pa 40.8 milijona Din.

Celotna obremenitev z davki je znašala leta 1933. v Dravski banovini: na plačanih neposrednih davkih 298.4 mil. dinarjev; na plačanih posrednih davkih s carino 248.7 mil. Din; na plačanih trošarinah 23.2 mil. Din in na plačanih taksah 40.8 mil.; skupna obremenitev je znašala torej: 611.1 mil. Din.

Niso pa vštete v to statistiko samoupravne davščine, tako, da je celotna davčna obremenitev še dosti večja.

Socialno zavarovanje delavstva v Dravski banovini

Iz poročila o delovanju Središnjeg ureda za osiguranje radnika (SUZOR) v Zagrebu sledi, da je število celotno zavarovanega članstva znašalo l. 1933. 520.980. Najvišje je bilo število članstva leta 1930., ko je znašalo 631.181; leta 1931. je padlo za 21.991; 1932. za 73.273 in 1933. za 14.937 zavarovancev.

Za področje SUZOR-a v Zagrebu je znašal predpis bolniško zavarovalnega prispevka l. 1933. — 258,573.163'45 Din napram 261,759.743'58 Din v letu 1932.

V letu 1933. so znašali izdatki iz bolniško zavarovalnega prispevka 264 milijonov 400.096'73 Din.

Nas pa posebno zanima, koliko je plačala od skupnega zneska predpisa bolniško zavarovalnega prispevka Dravska banovina po Okrožnem uradu in po Trgovsko-podpor. društvu v Ljubljani.

Od skupnih izdatkov boln. zavarovalnih prispevkov, ki so znašali 1933. —

264.400.096-73 Din, je odpadlo na Dravsko banovino 42.574.823-22 Din.

Dohodki iz boln. zavar. prispevkov za območje SUZOR-a pa so znašali l. 1933. 258.573.163-45 Din; od tega je odpadlo na Dravsko banovino 42.219.051-55 Din.

Zaostankov na neplačanih prispevkih in dokladah iz bolniškega zavarovanja izkazuje SUZOR v letu 1933.: 130 milijonov 181.955-24 Din, iz nezgodnega zavarovanja 27.993.874-53 Din; iz doklade borzi dela 9.793.665-40 Din; iz doklade Delavski zbornici 6.288.124-54 Din; skupno so znašali zaostanki 174.257.619-71 dinarjev.

V naši banovini je znašal zaostanek na prispevkih in dokladah: iz bolniškega zavarovanja 11.999.077-88 Din; iz nezgodnega zavarovanja 2.439.323-83 Din; iz doklade borzi dela 980.371-10 in iz doklade Delavski zbornici 374.134-98 dinarjev; skupno 15.765.907 Din.

Upravní stroški SUZOR-a so znašali l. 1933.: 47.479.810-76 Din. Od tega je odpadlo na Dravsko banovino 6 milijonov 705.164-12 dinarjev.

Poljedelska proizvodnja Dravske banovine

Ce primerjamo gojenje poljedelskih pridelkov, vidimo, da je Dravska banovina v proizvodnji pšenice, kakor tudi koruze, povečala zasajeno površino v dobi od leta 1929. pa do leta 1933. pri pšenici od 60.121 ha na 61.989 ha, pri koruzi pa od 39.382 ha na 41.960 ha.

Pri hmelju so se znižali nasadi radi nizkih cen od 2237 ha v letu 1929. na 1492 ha v letu 1933. S tem v zvezi je padel tudi pridelek od 24.312 q v letu 1929. na 11.728 q v letu 1933.

Lan. Površina, zasajena z lanom, se je zmanjšala od 1444 ha v letu 1929. na 979 ha v letu 1933. in je tudi pridelek nazadoval od 24.312 q v letu 1929. na 11.729 q v letu 1933.

Povrtnina: Površina se je povečala pri gojenju zelja od 3368 ha v letu 1929. na 3563 ha v letu 1933.; pri čebuli od 324 ha v letu 1929. na 515 ha v letu 1933.; pri korenju od 3053 ha v letu 1929. na 3208 ha v letu 1933.; pri krompirju od 50.828 ha v letu 1929. na 54.949 ha v letu 1933.

Sadje: Pridelek sliv: leta 1929.: 149.682 q, leta 1933.: 71.063 q. Število jabolčnih dreves se je povečalo od 1.983.000 debel na 2.212.000 debel v letu 1933.

Pridelek sadja je bil različen in je znašal: povprečni letni donos jabolk 360.000 q leta 1929.; leta 1932. je bila

s 633.000 q pridelka rekordna letina; nasprotno pa je znašal pridelek jabolk v letu 1933. le 127.000 q.

Vinogradništvo: Povečala se je površina vinogradov na ameriški podlagi. Leta 1929. je znašala površina vinogradov 18.426 ha, l. 1933. pa 23.089 hektarov.

Pridelek vina je bil v letu 1932.: 559.000 hl, v letu 1933. pa 270.000 hl.

Državni dohodki iz turizma

»Politika« je objavila zanimive podatke o državnih dohodkih iz turizma na osnovi statističnih podatkov za leto 1933.

V letu 1933. je bilo v državi 894.446 turistov s 3.975.035 dnevi bivanja. Od tega števila je bilo 216.654 tujcev z 1.025.134 dnevi bivanja in 677.792 domačinov z 2.949.901 dnevom bivanja.

Gospodarski uspeh je bil: od tujcev 273-6 mil. Din; od domačinov pa 427-5 mil. Din; — skupno torej 701-1 mil. dinarjev.

Od te svote je odpadlo: na hotele 409.153.330 Din; na promet železnic 165.757.480 Din; na parobrodarski promet 54.025.200 Din; na izlete 16.444.650 Din in na ostale dohodke 55.732.450 dinarjev.

Fiskalni interes države na turizmu je važen.

Prvi važni dohodek je dohodek državnih železnic od turizma, drugi pa dohodek iz raznih taks, trošarin, carin, to je vseh državnih fiskalnih doklad, ki jih plačajo tujci, dokler bivajo v naši državi.

Turisti-tujci plačajo s plačevanjem svojih vsakdanjih potreb nevidne posredne davke. Če ta davčni prispevek ocenimo na osnovi raznih računov z 10 Din dnevno na obiskovalca, pride na 1.025.134 dni bivanja skupno 10.251.340 Din dohodka na posredne davke turizma.

Od turistov domačinov je znašal leta 1933. posredni davek pri 2.949.901 dnevu bivanja, ob znižanih postavkah, okrog 14.749.500 Din.

Po tem je znašal celotni državni dohodek od posrednih davkov iz turizma okrog 25 mil. Din.

Državne dohodke iz turizma tvorijo tudi neposredni davki in sicer od dohodka hotelirstva, v pogledu na pridobnino, zgradarino in uslužbenski davek, poslovni promet in druge neposredne davke.

Delež hotelirstva s 409.153.330 Din in prištevisi 72.177.150 Din, kolikor zna-

ša dohodek turizma pri raznih obrtih in trgovini, znaša okrog 14.440.000 Din.

Dohodki monopolov, računajoč na osnovi števila dni bivanja tujcev, so znašali leta 1933. okrog 5.125.000 Din.

Med važne državne fiskalne dohodke turizma spadajo tudi poštno-telegrafski in telefonski dohodki.

Poštno-telefonsko-telegrafski dohodki iz turizma so leta 1933. v zaokroženi svoti znašali: od tujcev 7.176.000 Din in 11.799.000 Din od domačinov; skupaj torej 18.975.000 Din.

Celotni državni dohodki iz turizma so torej znašali leta 1933.:

Dohodki železnice 165.757.000 Din; — posredni davki 25 mil. Din; — dohodki pošte 18.975.000 Din; neposredni davki 14.440.000 Din; — monopoli 5.125.000 Din, — skupno 229.297.000 Din.

Če temu dohodku pridenemo še okrog 25.760.000 Din dohodkov, ki so jih imele iz turizma samouprave (banovine, občine), je znašal skupni dohodek fiskusa iz turizma 255.057.000 Din za leto 1933.

Náš narodni dohodek

ki je bil na osnovi cen naših proizvodov in gospodarskih prilik v letih 1925.—26. ocenjen z vsoto 69.608 milijonov Din, je po izjavi ministrstva za finance padel v letu 1934./35. na 30 do 35.000 milijonov dinarjev.

Žetev v Jugoslaviji

Po službenih podatkih je znašala žetev leta 1934.: pšenice 18.596.133 q, ječmena 4.080.896 q, rži 1.952.908 q, ovsu 3.334.335 q, koruze 47.954.530 q.

Nazadovanje prometa na naših državnih železnicah

Težka kriza je znatno vplivala tudi na količino prometa na naših državnih železnicah. Nekoliko so posledica znižanja količine prometa tudi prekomerno visoke prevozne tarife. Leta 1929. je bilo na državnih železnicah vtovorjenih 1.700.567 vagonov; — 1930: 1.571.040 vagonov; — 1931: 1.608.778 vagonov; — 1932: 1.427.782 vagonov; — 1933: 1.378.249 vagonov.

Zadružništvo v naši državi

V vseh zadrugah in njihovih Zvezah v državi je bilo konec l. 1933. 1.007.790 zadružnikov. Zadrug je bilo 8228. Od teh je odpadlo največ na kreditne zadruge: 4624, — na nabavljalne zadruge: 1566, — na agrarne enote: 470, — na perutninske zadruge 368.

V Glavni zadružni zvezi je bilo v letu 1933. organiziranih 80-8% vseh zadrug in 88-30% vseh zadružnikov.

Socialno zavarovanje delavstva po svetu

Vse države, ki so sprejele načelo gospodarskega kulturnega in socialnega napredka v svoj načrt, so izvedle socialno zavarovanje delavstva.

Ta izvedba socialnega zavarovanja delavstva je v posameznih državah osnovana na različnih podlagah in različni zakonski osnovi.

Kako je izvedeno socialno zavarovanje v nekaterih državah, navajamo v sledečem:

Najširše obvezno zavarovanje širokih slojev naroda, je z zakonom o zavarovanju za primer nezgode in onemoglosti, leta 1932. izvedla Švica. Gibanje za upostavo socialnega zavarovanja se je pričelo konec leta 1925. z ljudskim glasovanjem.

Z uspehom tega glasovanja je bila pooblaščen država, da more uvesti starostno in ubožno zavarovanje, da more proglasiti obe ti stroki zavarovanja za nekatere stanove prebivalstva ali pa za vse prebivalstvo obvezno.

Istočasno je bila izdana tudi odredba, da se vsi dohodki monopola tobaka in opojnih pijač uporabijo izključno za izvedbo tega zavarovanja.

Na osnovi teh osnovnih zakonskih odredb je na podlagi ljudskega glasovanja izdelalo ministrstvo za gospodarstvo 1928 zakonski osnutek z obrazložitvijo in statističnimi podatki o zavarovanju za primer starosti in ubožnosti (osirotelosti) v Švici po stanju prebivalstva.

Leta 1929. je zakonski osnutek, po večkratnih izpremubah, odobrila narodna skupščina. Zavarovanje naj bi v zmislu določb tega zakona izvedli kantoni. Vsak kanton naj bi imel svojo kantonsko zavarovalno blagajno kot samostojno pravno telo.

To zavarovanje je zamišljeno kot splošno narodno zavarovanje. Vsak, ki prebiva v Švici in je star med 19 in 65 let, je dolžan plačati pri pristojni kantonski blagajni letni prispevek. Mož jamči za prispevek svoje žene in oče za prispevek svojega otroka.

Zakon določa nadalje, v katerih primerih prispevek plača za državljana občina, če ga državljan sam ne more.

Oproščene plačevanja prispevkov so matere z nad pet otroki; plačuje zanje kanton, kateremu pa tri četrtine teh izdatkov povrne država.

Zavarovanje, ki obsega vse prebivalstvo, obsega: starostno rento v letnem iznosu 200 fr vsem švicarskim moškim in ženskam, počenši 1. januarja koledarskega leta, ko so dovršili 66 let, pa vse do konca onega četrtega, v katerem so umrli.

Vdovam in sirotam pripade rento letno 150 fr, če je vdova doživela 50 let na dan smrti zavarovanca.

Sirotinska renta v letnem iznosu 50 fr znaša za vsakega otroka do 18 let starosti.

Dvojno sirotinsko rento, 100 fr letno, dobi vsaka sirota, brez očeta in matere, do izpolnjenega 18. leta starosti.

Tako široko zasnovanega zavarovanja, celo najširših slojev naroda, ni izvedla doslej nobena druga država.

V drugih državah je zavarovanje več ali manj razvito. V Ameriki nimajo nikake socialne zakonodaje. Že dolgo pa obstojajo bolniške blagajne, bratovščine, ki jih je bilo 1931 v Ameriki 121 z imovino preko 1 milijona dolarjev. Premoženje vseh zavarovalnih ustanov v Ameriki pa je to leto znašalo 939 milijonov 976.616 dolarjev.

V Grčiji je socialna politika še pomanjkljiva in je zakonsko urejeno le bolezensko zavarovanje. Bolniške blagajne so strokovne blagajne, ki jih morejo snovati stanovske ali strokovne organizacije.

Osnovna misel socialnega zavarovanja v Sovjetski Rusiji je bila socialno skrbstvo za vse socialno slabše. Podvrgla je brez načel zavarovalne matematike, vse osebe, nudeč jim podpore v polni višini njihovega zaslužka.

Sovj. Rusija nima izvedenega centralističnega sistema socialnega zavarovanja. Uvedla je poleg enotnih sreskih bolniških blagajn še nosilce zavarovanja za posamezne stroke.

Dohodek poljedelstva v Zedinjenih državah Amerike

Po podatkih ameriškega ministrstva za poljedelstvo je znašal skupni dohodek iz poljedelstva v USA leta 1933. 3.271 milijonov dolarjev, to je za 55% več nego 1932, ko je znašal 2.113 milijonov dolarjev. To povečanje vrednosti ameriškega poljedelstva leži v izredno jakih pospeševalnih ukrepih ameriške vlade.

Cenitev svetovne zaloge premoga

Neki mednarodni geološki kongres je objavil podatke o raziskovanju premogovnih zalog v zemlji.

Na 2000 m globine računajoč, je v Evropi 650 milijard ton premoga pod zemljo. Od tega odpade na Nemčijo 180 milijard, na Anglijo 190 milijard, na Poljsko 150 milijard, na Francijo 17 milijard in na Belgijo 11 milijard ton.

V Ameriki z okroglo 2.750 milijardami tonami premoga in v Aziji z 850 milijardami tonami, se ceni svetovna zaloga premoga okrog 5.200 milijard ton; to je količina, ki je še ob večji potrošnji premoga, neizčrpna.

Industrijalizacija na Japonskem

Mednarodni urad dela v Ženevi je objavil pregled o industrijalizaciji Japonske. Prebivalstvo Japonske se je povečalo od 35 milijonov v letu 1879. na 64 milijonov v letu 1930.

Število tovarn se je zvišalo od 767 z 10 ali več delavci v letu 1900. na 9234 v letu 1914. in na 30.843 obratov v letu 1930.

Skupna proizvodnja tovarn se je po vrednosti zvišala od 780 milijonov jen v letu 1909. na 7.716 mil. jen v letu 1929. Število tovarniških delavcev se je povečalo v tem času od 800.000 na 2 milijona.

Japonska pa v zadnjem času še hitreje napreduje.

Razvoj japonske industrije vozniških koles

Na Japonskem obstoji danes dvesto tovarn za izdelovanje vozniških koles; a le nekaj se jih more označiti kot veleobrate. Racionalizacijo produkcije so izvedli na ta način, da izdelujejo mali in srednji obrati le določene sestavne dele, dočim izvedejo veliki obrati montiranje. Dnevni delovni čas traja večinoma deset do dvanajst ur, pri čemer je pa med majhnimi obrati mnogo hišnih obratov z nedoločenim delovnim časom. Iz tega se da razložiti nizka cena japonskih koles, ki znaša 20 do 40 jenov ali 240 do 480 dinarjev. V Japonski sami prometuje sedaj okoli sedem milijonov koles.

Manganova ruda

Produkcija manganove rude je močno monopolizirana; do 50 odstotkov jo je v ruskih rokah, do 40 v angleško-indijskih; ostalo se razdeli na Južno Afriko in na Brazilijo. Indijska manganova nahajališča cenijo na 115 milijonov ton; za svetovno preskrbo ležijo zelo neugodno, ker so 500 do 700 milj oddaljena od morja. Ruska nahajališča, 140 milijonov ton bogata, ležijo brezprimerno bolj ugodno; ono pri Nikopolu,

65 milijonov ton, je le 203 milj oddaljeno od pristanišča Nikolajeva, ono pri Ciaturi, 75 milijonov ton, pa celo samo 80 milj od črnomorskega pristanišča Poti. Prvo krije domačo porabo in eksportira v Poljsko in Češkoslovaško; drugo, ki je bilo v zadnjih letih v tehni-

škem oziru izgrajeno na najmodernejši način, je namenjeno samo za eksport. Južno-afriški rudi pripisujejo še veliko bodočnost; braziljska nahajališča, ki so jih v strateške svrhe do zadnjega nakupile severoameriške Zedinjene države, zaenkrat še ne obratujejo.

DRUŠTVENE VESTI

Slovensko trgovsko društvo v Mariboru je zaključilo v decembru 1934 svoj 11. tečaj za moderno aranžiranje izložbenih oken, ki je trajal šest tednov. Kakor prvi, prirejen leta 1933., je uspel drugi še z boljšim uspehom vsled spopolnjene učne snovi, katero so sestavili priznani strokovnjaki, ki so tudi tečaj vodili. Učno gradivo je obsegalo: tehniko kreppapirja, dekorativno in plakatno pisavo, reklamni pomen besede v izložbi (slogan), pravilno uporabo pomožnega materiala, kaširanje, lepenje in klejenje, razne papirje, lake in barve, učinkovito uporabo škropilne tehnike s posebnim ozirom na izdelovanje modernih opozoril itd. Nadalje izdelovanje podestov in drugih pripomočkov iz desk in starih zabojev, navajanje k učinkovitemu, a vendar cenemu dekorativnemu ozadju, demonstriranje pravilnega ravnanja z blagom v dekorativne svrhe in tehniko spete obleke. Največ časa pa je bilo posvečenega praktičnemu aranžiranju v nalašč za to pripravljenih kojah. Upoštevale so se vse stroke in pouk je bil metodično prirejen tako, da so udeleženci tečaja ne le spoznali, temveč tudi izvajali aranžiranje v modernem smislu. Redno so obiskovali tečaj en trgovec, 7 trgovskih pomočnikov, 2 trgovska vajenca in 1 dijak Trgovske akademije. Otvoritev je bila 2. novembra ob navzočnosti društvenih odbornikov s predsednikom Branko Mejovškom na čelu ter s predsednikom Združenja trgovcev v Mariboru Ferdo Pinterjem. Otvoril je tečaj predsednik odseka za moderno aranžiranje izložbenih oken Janko Preac, ki je obrazložil udeležencem pomen prirejanja takih tečajev tako za posameznega trgovca, kakor trgovske nastavljenice, kot sodelavce svojih šefov. Povdaril je, da so že po prvem aranžerskem tečaju, ki se je vršil v jeseni leta 1933, mariborske trgovske izložbe dobile drugo lice v smislu modernega aranžiranja, kakor se to vidi v velemestih. Izrazil je željo, da bi drugi tečaj kar najbolje uspel in pozval tečajnike, da redno posečajo pouk in mu posvečajo vse zanimanje, posebno ker je obširna učna snov precej težka. Z vzpodbudnim nagovorom sta izpopolnila ta izvajanja še predsednik Slovenskega trgovskega društva Mejovšek in predsednik Združenja trgovcev v Mariboru Pinter Ferdo, nakar je pričel pouk z uvodnim govorom vodje tečaja prof. Rakušo. Potek tečaja, kakor rečeno, je bil zelo zadovoljiv, kar se je pokazalo ob zaključku, ki se je vršil oficijelno v pisarni društva ob navzočnosti društvenega odbora in vseh tečajnikov. Po zaključnih govorih predsednika odseka Janko Preaca, predsednika društva Mejovška in vodja tečaja prof. Rakuša, so bila razdeljena tečajnikom potrdila o obisku in dani nasveti za njihovo bodočnost. Tako je Slovensko trgovsko društvo pokazalo zopet važnost delovanja v dobrobit članstva in vsega ostalega trgovskega življa. Društvo, ki obstoja že 30 let, pa deluje vsestransko v trgovski prospeh. Vzdržuje že vrsto let Enoletni trgovski tečaj »Hermes« pod vodstvom profesorjev Trgovske akademije, ki je v veliko korist in oporo doraščajočemu trgovskemu naraščajo. Nadalje prireja društvo strokovna in poljudna predavanja v svrhu splošne naobrazbe, organizira ogledе tovarn in drugih gospodarskih ustanov itd. Istočasno pa skrbi društvo tudi za razvedrilo članov in gojitev družabnosti, kakor za izlete, družabne večere, kjer nastopa lastni pevski odsek itd.

Zato je obstoj in potreba Slovenskega trgovskega društva v Mariboru nujna, posebno tu ob naši severni meji in bi bila dolžnost vsega slovenskega trgovstva in nameščenstva v mestu kakor na deželi, pristopiti k društvu in podpreti ga s tem k še večjemu razvoju in uspehom.